

Kadın Girişimciler ve Turizm: Mevcut Durum ve Sorunlar Üzerine Sinop İlinde Bir Araştırma

*Women Entrepreneurs and Tourism: An Investigation on the Current
Situation and Problems in Sinop Province*

Gül ERKOL BAYRAM

Sinop Üniversitesi

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Turizm Rehberliği Bölümü, Sinop, Türkiye

orcid.org/0000-0001-9764-2883

gulerkol@windowslive.com

Özet

Araştırmada turizme girişimci olarak katkı sunan kadınların mevcut durumu, toplumsal cinsiyet perspektifinden analizi, bölge turizmine etkisi tespit edilmeye çalışılacaktır. Araştırma alanı olarak Sinop ili belirlenmiş; araştırma yöntemi olarak nitel yaklaşım kapsamında veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Veri analiz yöntemi olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Mülakatlar Sinop ilinde ikamet eden; yöresel ürünler, butik restoranlar ve el sanatları gibi turistlerin ilgisini çeken turistik ürünler hazırlayan ve sunan kadın girişimciler ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular Sinop ilinde ikamet eden kadın girişimcilerin rol çatışması, zaman darlığı ya da rol ayrımcılığı gibi bazı sosyolojik problemler ile karşı karşıya kaldıklarını, ancak kadının girişimci ve turizmcisi olarak çalışmasının önündeki engellerin zamanla azaldığını ve toplumun pozitif algı oluşturmaya katkı sunduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Kadın Girişimciliği, Turizmde Kadın İstihdamı, Turizmde Kadın Girişimciliği, Sinop.

Abstract

It will be determined to the current situation of women contributing to the tourism as an entrepreneur; the analysis from the gender perspective and the effects on region tourism in research. Sinop province was determined as a research area; a semi-structured interview was conducted as a data collection technique within the qualitative approach as a research method. Content analysis method was used as data analysis method. Interviews were performed with women entrepreneurship who has been resided in Sinop province and prepared, presented touristic product like local products, boutique restaurants, and handicrafts. Data shows that women entrepreneurs who have been resided in Sinop faced to some sociological problems such as role conflict, time limitation or role discrimination but the obstacles in front of women's work as

entrepreneur and tourism professional decrease over time and the society contribute to creating a positive perception.

Keywords: *Women Entrepreneurship, Women Employment on Tourism, Women Entrepreneurship on Tourism, Sinop.*

1. Giriş

İkinci dünya savaşı ile beraber gelişen toplumsal işleyiş kadın ve erkeğin konumunda bilinçsiz bir değişim yaratmıştır. Üretimin yoğun, üreticilerin sınırlı olduğu bir dönemde ortaya çıkan iş gücü ihtiyacı kadınların üretime katılmalarını sağlamış, sanayi ve tarımda ara eleman ya da işçi statüsü ile başlayan bu akım 18.yüzyıl kadın hareketleri ile sosyolojik bir boyut kazanmış ve 20. yüzyıla gelindiğinde kadınlar; seçme ve seçilme hakkına sahip, yönetici, müdür, işveren, bilim insanı, kamu görevlisi gibi farklı iş ve mevkilere sahiptir (Sallan Gül ve Altındal, 2016,s. 1362).

Sanayi devrimi ile iş gücüne katılan kadınlar ev ekonomilerini dengede tutmak adına girdikleri çalışma yaşamında; toplumsal sorumlulukları gereği uzun yıllar güçlük çekmişlerdir. Toplumun doğumdan itibaren bireylere yüklediği bazı cinsiyet kalıpları ile mücadele etmek durumunda kalan kadınlar; bir zorunluluk ile başladıkları mücadelelerine ekonomide, tarımda, sanayide, sanatta, siyasette erkeklerden daha stratejik konumlara erişebilmelere yönelik verdikleri mücadeleleri ile devam etmektedirler.

Dünyanın ve Türkiye'nin pek çok bölgesinde kadın girişimciliğine yönelik farklı desteklerin olduğu görülmektedir. Özellikle kadın istihdamını arttırmak için 1990'lardan beri artan kamu desteği; 25 Kasım 2015 yılında kadın girişimcilere yönelik çıkartılan mikro kredi desteği ile artış göstermiştir. Özellikle Türkiye'nin gelişiminde ve dengeli kalkınmasında anahtar bir rol oynayacak olduğu düşünülen kadın girişimciliği Türkiye siyasi arenasında her dönem sıkça konuşulan ve tartışılan bir kavram haline almıştır. 1980'lerden itibaren girişimciliğe teşvik ve destek ülkelerin temel kaygıları arasındadır. Kadın nüfusunun iş yaşamında atıl durumda olmaması adına kadın girişimciliğine yönelik yeni bir model ve farklı yöntemler denenmiş, kamusal desteklerle beraber gönüllü sivil toplum kuruluşları ve kadınları desteklemeye yönelik dernek ve birlikler de konuyu hızlandırmıştır. Ayrıca Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma programı gibi uluslararası kurumlarca oluşturulan teşvik politikaları da kadın girişimciliği için önemli bir basamaktır denilebilir (Sallan Gül ve Altındal, 2016,s. 1362).

Kadın girişimciliğine sağlanan destek ve teşvikler ile dünyada hızlı bir yükselişe geçen bu eğilimin istatistiklerle de geçerliliğini ifade etmek mümkündür. Örneğin; Amerikan State Express (2017) raporlarına göre; girişimcilerin % 41'i kadınlardan oluşmaktadır. Siyahi kadınlar dünya üzerinde en fazla girişimcilik faaliyetinde bulunanlardır. 11,3 milyon kadın Amerika'da kendi işine sahiptir. 9 milyon kadın; bir kadın girişimcinin yanında çalışmakta ve bu nüfusun tamamı 1,6 trilyon dolar kazanmaktadır OECD (2013) verilerine göre pek çok ülkede kadın girişimciliği erkek girişimciliği ile neredeyse eşit ya da bazı ülkelerde fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; Kanada'da girişimcilerin çok büyük bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır, İtalya'da Fransa'da, İngiltere'de kadın girişimcilerin sayısı erkeklere oranla daha fazladır. Bu durum gerek kamusal alanda gerekse toplumsal açıdan sevindirici bir durumdur (Sallan Gül ve Altındal, 2016,s. 1363).

Turizm endüstrisi yapısı itibariyle kadınlar için oldukça elverişli bir çalışma alanıdır. Kadınlar turizm sektöründe çalışan ve işveren olarak sektörü yönlendiren bir konumdadır (Tajeddini vd., 2017, s. 56). Turizm endüstrisinde eksiliği uzun yıllardır tartışılan bir konu olan nitelikli personellerin eğitim ile mümkün olabileceğini düşünen ülkeler artış göstermektedir. Bu gelişim kadınların da üst kademelerde yer almasını mümkün kılmıştır. Girişimcilik faaliyetlerinde gözle görülür bir artış yaşanmış, kadınların önceleri evlerinde, el sanatları ya da yöresel ürünler hazırlayarak gerçekleştirdiği girişimcilik faaliyetleri devletin önemli destekleri ile profesyonel olarak gerçekleştirilmiştir (Çiçek vd., s. 2017). Bu açıdan turizm endüstrisinde; ekonomik büyüme, istihdamı güçlendirme ve daimi bir üretim ve pazarlama felsefesi geliştirmek adına kadın girişimcilerin katkısının olabileceği göz önünde bulundurulmalı ve kadınların turizm sektöründeki faaliyetleri devlet desteği ve özel sektör faaliyetleri ile desteklenmelidir. Bununla birlikte; kadın girişimcilerin turizm sektöründe varlığını arttırmak adına mevcut durumları, çalışma koşulları, demografik yapıları, işletme stratejileri, fırsatları ve bilinç düzeylerinin bilinmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma; turizm sektöründe girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirilen kadınların demografik yapıları, iş kurma ve geliştirmedeki sorunları ve potansiyel kadın girişimcilere öneriler sunmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda çalışmada ilk olarak; turizmde kadın girişimciliğine yönelik teorik bilgi verilmiş, bulgular kısmında ise Sinop ilinde faaliyet gösteren kadın girişimciler ile gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Kadın Girişimciliği

Literatür incelendiğinde girişimciliğe yönelik araştırmaların % 10'nun kadın girişimciliğine yönelik olduğu görülmektedir (Brush ve Cooper, s. 2012). Girişimcilik konulu araştırmaların 1930'lü yıllarda çoğunlukla erkekler üzerinde gerçekleştirildiği (Yadav ve Unni, 2016, s. 7) görülse de; 1970'li yıllarda kadın girişimciliği konulu araştırmaların yoğun biçimde gerçekleştirildiğini ifade etmek mümkündür (Jenningsve Brush, s. 2013). 1970 yılında Boserup'un yayınladığı "ekonomik kalkınmada kadınların rolü" isimli çalışma kadın girişimciliği alanındaki ilk çalışma olarak kabul edilmektedir (Sallan Gül ve Altındal, 2016, s. 1365) Ardından 1976 yılında Schwarts'ın yayınladığı akademik çalışma ve 1979 yılında çıkardığı "Sonuç: Amerika'da eşit olmayan girişim" başlıklı resmi raporu oldukça önemli akademik çalışmalar arasındadır (Casson vd., 2007, s. 612). Hisrich ve O'Brien'nin (1981) yayınladıkları çalışma kadın girişimciliği üzerine ilk tebliğdir ve 1981 yılında Babson Koleji Girişimcilik Konferansında sunulmuştur (Goffee ve Scase, 1985).

Kadın girişimciliğinin tanımlamaları incelendiğinde; İngilizce' de üstlenmek ve girişmek anlamlarına gelen "enterprendere" sözcüğünden geldiği görülmektedir (Alpşahin, 2011). En geniş tanımlamalardan biri olan Bird'e (1989) göre girişimcilik organizasyonel bir davranıştır ve girişimcilik kar amaçlı işletme kurma, büyütme, gerçekleştirilmemiş bir ürün ve hizmet oluşturma sürecini içermektedir (Gartner, Bird ve Strarr, 1992). Kadın girişimciliğine yönelik tanımlamalarda; kadınlar girişimciler üstlendikleri görev ve sorumluluklar ile farklı tanımlamalar ile izah edilmiştir. Kadın girişimcileri; bir işletmeyi yürüten, işletmenin sorumluluklarının tamamını ya da büyük bir kısmını üstlenen kadın girişimciler (Schwartz,1976; Hisrich ve Brush,1986; Bennett ve Dann, 2000; Inman, 2000; Izyumov ve Razumnova, 2000; Smith-Hunter, 2003) ya

da çalışan olarak kadın girişimciler (Hisrich ve Fulop, 1994; Izyumov ve Razumnova, 2000; Inman, 2000; Aidis, 2002; Smith-Hunter, 2003) ya da yönetici olarak kadın girişimciler (Lee-Gosselin ve Grise, 1990; Inman, 2000; Aidis, 2002) olarak sınıflandırmak mümkündür (Beatrice, 2011, s. 17). Avrupa komisyonu (2002) kalkınma raporuna göre girişimci olarak kadın; bireysel olarak bir iş kuran ya da herhangi ticari bir kurumda hissesi bulunan, risk alabilen, karar verebilen, işin yürütülmesinde aktif olarak söz sahibi olan kişidir. Buttner ve Moore (1997) kadın girişimciliğini; işletmeyi kuran, aktif olarak yönetiminde söz sahibi olan, hisselerinin en az % 50'sine sahip olan ve en az bir yıl veya daha fazla operasyonunda yer alan kadın olarak tanımlamaktadır. Sosyal (2010, s. 74)'a göre kadın girişimciliği; evlerinin dışında bir alanda, bireysel olarak ve ticari bir amaçla kuran bir işletmesi bulunan, tek başına ya da birkaç kişi ile beraber çalışan veya bir ortakla beraber işletme kuran, kamu kurumları ya da özel sektör ile işbirliği içinde bulunan, işletmesinin mevcut durumu ve geleceğine dair plan ve stratejiler geliştiren, işletmesinin kazancında söz sahibi olan ve risk alan kadın çalışandır. Tanımlamadan anlaşılmaktadır ki; kadınların girişimci olarak işletme kurmaya, yönetmeye ve sürecin içinde yer almaya istekli olması gerekmektedir. Küresel pazardaki değişimlere ve daimi bilgi akışına hakim olması, ağının güçlü olması da bir diğer vurgulanan husustur. Kadınlar bazen bilgi ve ulaşım ağlarından uzak kalmakta ya da yetersiz olmaktadır. Ancak kadınların yapısı gereği bireysel ve duygusal iletişimlerinin erkeklere göre güçlü olması onları erkeklerden daha farklı bir ağ geliştirmeye yöneltmiştir (Beqo ve Gehrels, 2014, s. 98). Dünyanın pek çok ülkesinde kadın girişimcileri görmek mümkündür ve kadınları girişimciliğe yönelten sebepler de ülkelere göre değişmektedir. Bu sebeplerden bazıları; Haneye ek gelir sağlama, Ücretli bir işte çalışma isteği, Kendi işini kurma ihtiyacı, Eğitim seviyesinin düşüklüğü sebebiyle iş bulamama ve girişimciliğe yönelme, Bağımsız, üretici, tek başına olma isteğidir (Aslan ve Atabey: 2007; Soysal, 2010).

Kadınları girişimciliğe yönelten en önemli faktörlerden biri de; içsel motivasyonlarıdır. Bego ve Gehrels (2014)'e göre kadınları girişimciliğe yönelten iki temel faktör bulunmaktadır. Bunlardan biri “zorunlu” faktörler (gereklik ile başlayan), ikincisi “çekici” faktörler (girişimciliğin bir fırsat olarak görülmesi) olarak tanımlanmaktadır. Kadınların yetersiz gördükleri gelirlerine ek olarak bireysel çalışma imkanları oluşturmaları çekici faktörlerden biridir. Değişen yaşam koşulları ve artan ihtiyaçlar kadınları ekstra gelir kazanma yollarını keşfetmeye itmiş; bireysel çalışabilecekleri bir ortam oluşturmak da kadınlar açısından oldukça cazip bir çalışma şekli olarak kabul edilmiştir. Kadınlar gelirlerini yükseltecekleri serbest meslek gibi iş kollarını araştırmaktadır. Özellikle çalışma saatlerinin esnekliği ve bu durumun aile hayatı ve iş yaşamı arasında doğru bir denge kurması onları girişimciliğe yöneltilmektedir. Kadınlar için girişimcilik; işlerinin olumsuz bir seyirde devam etmesi ya da yürümemesi durumunda kısa sürede işi bırakabilecekleri bir karar serbestliği sunmaktadır. Girişimci olarak kadınlar daha fazla ekonomik özgürlük elde etme, sahip ve yönetici olarak çalışma, karar alma, diğerlerine nazaran daha fazla ekonomik güç elde etme isteklerine sahip oldukları görülmektedir (Bego ve Gehrels, 2014, s. 98).

Kadın girişimcilerin özelliklerinin; kadınların uzlaşmacı, sabırlı, bilmediği hususlarda yardım almaktan çekinmeyen, önsözlerine güvenen, hümanist ve demokratik bir karakterde oldukları ve erkeklere karşı daha güçlü ve ekonomik açıdan bağımsız, kendini ispat eden, ekonomik açıdan kendi kararlarını alabilen bir profil sergiledikleri tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerin en yoğun tercih ettiği çalışma sahası;

bilişim, sigortacılık ve perakendecilik iken erkeklere oranla daha az büyüme isteği içinde olduğu ve kredi bulmada daha fazla problemler ile karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Kadın girişimciler erkek girişimcilere göre; işin yapısına daha iyi adapte olmakta ve karlılık onlar ikinci planda yer almaktadır. Ayrıca bireysel iş yapabilmeye kadınlar için temel motivasyon kaynaklarından biri iken; erkekler için kontrolün kendinde olması temel motivasyon unsurudur. Kadın girişimcilerin erkeklere göre daha ileriki yaşlarda işlerini kurduğu ve büyük bir kısmının evli olduğu görülmektedir. Kadınların erkeklere nazaran çok kapsamlı karakteri girişimlerine de yansımakta; iş yerinin kurulma aşamasından gelişimine değin tüm süreçlerde kadınların bireysel beklentileri ön planda olmaktadır (Aslan ve Atabey, 2007, s. 5). Keskin (2014, s. 74)'e göre kadın girişimciler diğer bireylere nazaran kendilerine çok daha hissedilir düzeyde güvenmekte ve potansiyel riskleri kabul etmektedir. Ayrıca yeniliklere açık, üretici, ekonomik gelir elde etmeye müsait ve bu konuda becerikli, özel hayatını ve işini uyumlu şekilde yürütebilen bir yapıdadır.

Kadın girişimcilerin sorunları cinsiyet temelli sorunlar (Loscocco ve Robinson, 1991; Scherr vd., 1993; Cooper ve Artz, 1995; Chaganti vd., 1995; Cole ve Wolken, 1995; Chaganti ve Parasuraman, 1996; Fasci ve Valdez, 1998; Haynes ve Helms, 2000; Coleman, 2000; Gökakın, 2000; Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; Buttner, 2001; Güldal, 2006; Narin vd., 2006; Ecevit, 2007); örgütsel iklim kaynaklı sorunlar (Read, 1994; Ecevit, 1997; Carter ve Allen, 1997; Brush, 1997; Cliff, 1998; Gundry ve Welsch, 2001; Greene vd., 2001) olarak sınıflandırmak mümkündür. Kadın girişimcilerin mevcut sorunları; kadın kimliğinden kaynaklanabilmektedir. Örneğin; ataerkil bir toplumda kadının mevcut konumu evi, temel sorumlulukları da ailesi olarak konumlandığı için; eşinin ya da aile bireylerinin izni olmadan çalışması, bir iş kurması mümkün değildir. Bu geleneksel inanç yapısı kadınların girişimcilik faaliyetlerinde büyük bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca iş kollarının kadın ve erkek işi olarak ayrıştırılması da kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bir diğer sorundur. Günümüzde sadece girişimcilik konusunda değil, pek çok kurumsal firmada karşılaşılan bir diğer cinsiyet kaynaklı engel; cam tavan engelidir. Kadınların sadece kadın olduğu için yükselme fırsatlarının engellenmesi ve erkeklerden daha düşük pozisyonlarda çalıştırılması sık karşılaşılan bir sorundur. Kadınların sorumlulukları birden fazla olduğu için; zaman kısıtlılığı, rol çatışması gibi sorunlarla da karşılaştıkları görülmektedir (Soysal, 2010, s. 170)

Kadın girişimciliğine yönelik literatür incelendiğinde; kadın girişimcilerin sorunlarını, mevcut durumlarını, beklentilerini ele alan çalışmalar (Ayaz, 1993; Lerner vd., 1997; Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; O'Neill ve Viljoen, 2001; Mankelov vd., 2001; Çakıcı, 2003; Shelton, 2007; Yetim, 2008; Nayır, 2008; Soysal, 2010; Aslan ve Güneş, 2017;); kadın girişimcilerin karakteristik yapısını, tipolojisini, özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmalar (Schwartz, 1976; Hisrich ve O'Brien, 1981; Sexton ve Kent, 1981; Brockhaus, 1980; Masters ve Meier, 1988; Scott, 1986) olduğu tespit edilmiştir. Kadın girişimciliğine yönelik literatür incelendiğinde; girişimciliğin önünde bazı engellerin olduğu görülmektedir. Özellikle cinsiyet kaynaklı bazı sorunlarla karşılaşan kadın girişimciler, kadın olmanın verdiği bazı avantajlara da sahiptir.

2.2. Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliği

Kadın girişimcilerin varoluşu tarım sektöründeki faaliyetleri ile başlamıştır. Değişen yaşam koşulları, bireylerin farklı iş kollarında yer alması, tatilin, boş zamanın artışı ve ekonomik açıdan farklı gelir gruplarının tatil yapmasının kolaylaşması hizmet

sektörünün ilerleyişini arttırmıştır. Bu yükseliş istihdam oranlarına da etki etmiş; 1995 yılında hizmet sektöründe %18 çalışan bulunmakta iken; 2017 yılında % 54,1 oranında çalışanın varlığından söz etmek mümkündür (TUİK, 2017). Küresel olarak turizm ve seyahat sektörü yaklaşık 120 milyon direkt ve 328 milyon dolaylı olarak istihdam alanı sağlamaktadır (ILO, 2012). Bahsedilen verilerin içinde kadınların oranı % 55'tir.

Turizm konaklama, yiyecek-içecek, rekreasyon, seyahat gibi farklı alanları içeren dünya genelinde 1 milyar 235 milyon gelir (unwto, 2016) elde eden bir sektör konumundadır. Turizm sektöründe yer alan temel hizmet sağlayıcıları dışında; butik işletmeler yerel ürünlerin sunulduğu tesisler, hediyelik eşyaların sunumu ve satışının yapıldığı butik mağazalar da yer almaktadır. Bu işletmelerde çalışan yönetici veya ara eleman statüsünde çalışan kişiler genellikle kadınlardan oluşmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği'nin görüş ve tavsiyelerini dikkate alan ülkeler; kadınların turizm sektörüne dahil edilmesine önem vermiştir. Avrupa Birliği ve bazı uluslararası kuruluşların verdiği teşvik ve mikro krediler (Ferguson, 2010), destek hizmetleri ve eğitim (Pardo Del Val ve Soriano, 2007; Petridou ve Glaveli, 2008) ile kadınlar turizm alanında çok daha etkin bir şekilde yer almaya başlamıştır. Konaklama, yiyecek-içecek, hediyelik eşya ve yöresel ürün sunumu ve satışı gibi farklı konularda kendi işletmelerini açan kadınlar turizmde girişimci olarak her geçen gün artan bir oranda yer almaktadır (Mahmood, 2011; Strier ve Abdeen, 2009; Fidan ve Nam, 2012;).

Kadın girişimcilerin çalıştığı alanlar incelendiğinde çoğunlukla hizmet sektöründe yer aldığı görülmektedir. Kadınların, bu sektörü seçmesi tesadüfi olmamakla birlikte, bazı sebepleri de bulunmaktadır. Bunlar; (Yadav ve Unni, 2016, s.7) aşağıdaki gibidir;

- Kadınların büyük bir kısmı hizmet sektöründe deneyim ve bilgi sahibidir.
- Kadınların teknik bilgi yoksunluğu onları üretim ve yüksek teknik bilgi gerektiren sektörlerden uzaklaştırmış, hizmet sektörüne yöneltmiştir.
- Finansal kaynakları elde etmedeki zorluk sebebiyle; kadınlar hizmet sektörü gibi düşük kapasiteli işleri tercih etmektedir.

Kadın girişimciler kendi kurdukları işletmelerde yine kadınlara istihdam imkanı sunduğu bilinmektedir. Bu durumun gelişmesinde; kadınların rol çatışması faktörüne yine kadın yöneticiler tarafından tolerans tanınması, kadınların yaşayacağı psikolojik ve cinsel şiddet durumunun bir kadın tarafından daha etkin şekilde algılanması ve çözülmeye çalışılması, erkeklere nazaran kadınların daha ucuz bir iş gücü oluşturması, bir işletmede kadınların çalıştırılmasının tüketicilerin zihninde olumlu bir izlenim oluşturması, kadınların toplumsal yapı içinde birlik ve beraberliğinin onları daha güçlü hissettirmesi olarak tanımlanmaktadır (Soysal, 2010, s.100).

Kadınların turizm sistemi içinde en başarılı olduğu turizm türlerinden birinin kırsal turizm olduğunu ifade etmek mümkündür. Kırsal alanda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin kadınlar tarafından yürütülmesi gerek yöre halkının gerekse turistlerin takdir ve beğenisini toplamaktadır. Kadınların doğup büyüdüğü coğrafyada ev pansiyonculuğu, butik restoranlar, agro turizm temelli çiftlikler, hediyelik eşya mağazaları işletmeleri hem yörenin bir simgesi niteliğinde olmakta, hem de yeni neslin kadınların toplumsal yeri ve konumuna dair algı ve bilinç düzeyleri bu perspektifte gelişmektedir. Kırsal alanlarda turizm faaliyetleri gerçekleştirmek isteyen kadın girişimcilerin yaşadığı sorunlar ise; Bölge halkı tarafından faaliyetlerin yeterince dikkate alınmaması, yöreye özgün bir girişimcilik anlayışından ziyade; kentsel nitelikte bir girişimcilik anlayışının benimsenmesi, kadınların genelde toplumsal inanç yargıları

içinde hapsolmuş kimliği ile aktif bir turizm girişimcisi olarak kabul edilmemesi, faaliyetlerinin mikro düzeyde kalması, teşvik ve kredi süreçlerinin karmaşıklığı ve uzunluğu, cinsiyet temelli kalıplaşmış algılar, eğitim yetersizliği olarak ifade etmek mümkündür (Soysal, 2013, s.170; Kantar, 1999, s.36).

Turizm sektöründe kadın girişimciliğinin dünyada ve Türkiye’de başarılı örneklerini görmek mümkündür. Bali’de kadınların büyük bir kısmı hizmet sektöründe yer almakta; konaklama işletmelerinde aktif olarak çalışmaktadır (Tajeddini vd., 2017). Fas’ta kadınların bir kısmı kendi işlettikleri otellerde yine kadınları çalıştırmaktadır (Almeida, 2012). Bangladesh’te kadınların büyük bir kısmı becerilerini gösterebilecekleri el sanatları satış mağazaları kurmaktadır (Le Mare, 2012). Türkiye’de kadın girişimciliğine yönelik başarılı örnekler görülmektedir. Ankara’nın Beypazarı ilçesinde kadınların kurduğu pek çok işletme; Beypazarı’nın neredeyse temel çekim kaynakları arasındadır. Kars, Şanlıurfa, Kastamonu, Kapadokya, Çanakkale gibi farklı bölgelerde turizmin konaklama, yiyecek-içecek, yöresel ürünler, hediyelik eşya gibi alanlarında kadın girişimciliği faaliyetlerinin gerçekleştiği görülmektedir.

Literatür incelendiğinde; turizm sektöründe kadın girişimciliğine yönelik bazı araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalar aşağıdaki gibidir;

Tablo 1. Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğine Yönelik Araştırmalar

Araştırma Konuları	Araştırmacılar
Sorunlar ve Engeller	Moore ve Buttner, 1997; Bates, 2002; Heidrick ve Johnson, 2002; Brindley, 2005; Winn, 2005; Botha, 2006; Della-Giusta ve Phillips, 2006; Beeker-Blease ve Sohl, 2007; Roomi ve Parrot, 2008; Blanchard vd, 2008.
Girişimciliğe Yönelik Cinsiyet Temelli Fırsatlar	Moore ve Buttner, 1997; Mattis, 2004; Heilman ve Chen, 2003.
Demografik Yapıları, Karakteristik Özellikleri, Motivasyonları	Buttner ve Rosen, 1988; Catley ve Hamilton, 1998; Watson ve Robinson, 2003; DeMartino ve Barbato, 2003; Watson ve Newby, 2005; Runyan vd., 2006; Carter ve Bennett, 2006; Fuller-Love vd., 2006; Becker-Blease ve Sohl, 2007; Walker ve Webster, 2007.
turizm sektöründeki mevcut durumu, iş fırsatları, kadın girişimciliğinin doğası	Sparrowe ve Iverson, 1999; Doherty ve Manfredi, 2001; Kempadoo, 2001; Roehl ve Swerdlow, 2001; Gibson, 2001; Ng ve Pine, 2003; El-Sharif Ibrahim vd., 2007.

Kaynakça: Aateljevic (2009); Meera (2014)’dan yararlanılarak tablolandırılmıştır.

Turizm sektörünün yapısı gereği sahip olduğu zorluklara karşın kadın girişimciler için turizm yükselen bir değer olarak kabul edilmektedir. Kırsal alanlarda özellikle kadınlar bireysel olarak bir işletme kurma ve yürütme açısından birtakım zorluklarla karşı karşıya kalsalar da; bazı kadınlar bunu fırsata dönüştürmektedir (Koutsou vd., 2009). Kadın erkek eşitliği, kadın haklarına verilen önem turizm sektöründe kadın girişimciler için günümüzde büyük bir gelişim olarak görülmektedir (Arzjani ve Rahiminezhad, 2011). Chinomona ve Maziriri (2015)’e göre turizmde kadın girişimciler girişimcilik serüvenlerinde pek çok görünen ve görünmeyen sorunla karşılaşmış olsalar

da dünya çapında uluslarına büyük katkılar sunmuştur. Mooney (2014) ise farklı bir açıdan ele alarak kadınların sorunlar üzerinde çalışmak yerine onlara açıklama getirmede başarılı olduklarını ifade etmiştir. Turizm sektöründe kadın girişimcilerin sorunları işe girişte başlamakta, toplumsal yargıların da tetiklemesiyle işletme sahipliği, yöneticiliği ve idaresi gibi alanlarda devam etmektedir (Naser vd., 2009; Nieman, 2008; Nxopo ve Iwu, 2015). Gretzel ve Bowser (2013) kadın girişimciliğinde rol model eksikliğine dikkat çekerek; turizmde kadın girişimciliğine dair pek çok eğitim verilmesine rağmen; potansiyel kadın girişimcilerin önünde yeterli sayıda rol model olmadığı için cesaret edemedikleri ya da başarısız olmalarından korktukları yönündedir. Brynin ve Schupp (2000) ise bu konuyu destekleyen bir çalışma gerçekleştirmiş; ayrıca başarılı, güçlü, bağımsız ve kadınları olumlu yönde etkileyen kadın girişimcilerin turizm sektöründe oldukça sınırlı sayıda var olduğunu dile getirmiştir. Mcelwee ve Al-Riyam, (2003); Roomi ve Parrott (2008) özellikle büyük bir kısmı Müslüman olan toplumlarda kadının görevinin öncelikle anne ve eş olduğunu belirtmiş ve bu toplumlarda kadın girişimcilerin sosyo-kültürel değerlerin girişimlerinin önünde büyük bir engel olduğunu ifade etmişlerdir. Cinsiyet eşitliği pek çok devletin plan ve politikalarında yer almasına karşın; girişimcilik açısından durumun her bölge ve sektör için var olduğunu söylemek mümkün değildir (Jamali, 2009). Chinomona ve Maziriri (2015) turizmde kadın girişimciliğinin önünde bulunan en önemli engellerden birinin eğitim ve finansal kaynaklara sınırlı erişim olduğunu ifade etmiştir. Philips ve arkadaşları (2014) ise operasyon ve yürütme aşamasında kadın girişimcilerin erkeklere nazaran daha fazla ve büyük problemler ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir (Deen vd., 2016, s. 3). Sonuç olarak; turizm sektöründe kadın girişimciliğinin çoğunlukla; konaklama, yiyecek-içecek, hediyeelik eşya gibi alanlarda olduğunu ifade etmek mümkündür. Turizm sektörünün emek-yoğun bir sektör olması ve hizmet sektörü kategorisinde yer alması; kadınlar için cazip bir sektör olarak görülmekte, turizm sektörüne sağlanan teşvik ve krediler ile bu talebin ilerleyen yıllarda artacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Karadeniz'in incisi diye tabir edilen Sinop ili özellikle son on yılda büyük bir yükselişe geçmiş; günübirlik kültür gezilerinin ve kıyı turizminin sık tercih edilen rotaları arasında yer almıştır. Bu süreçte ekonomik olarak evine ek gelir getirme kaygısı içinde olan Sinop ilinde ikamet eden kadınlar girişimcilik faaliyetlerine katılmış; turizmde ses getiren bir ekonomik girdiye sebep olmuştur. Buradan hareketle çalışmanın amacı; dünyada ve Türkiye'de kadın iş gücünün kapsamını ve mevcut durumunu, karşılaştığı sorunları ve toplumsal cinsiyet kapsamında kadının turizm sektöründeki yerini göstermektir. Dünyada ve Türkiye'de gerçekleştirilen kadın girişimciliği faaliyetlerinin Sinop kadın girişimcileri tarafından algılanması ve kendi yaşadığı sorunların ve turizme yönelik kaygılarının toplumsal cinsiyet ekseninde değerlendirilmesi çalışmanın bir diğer amacıdır.

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının temel sebebi; sınırlı sayıda bulunan katılımcıların görüşlerinin derinlemesine incelenmek istenmesidir. Araştırma tasarımını iç içe geçmiş tek durum çalışması olarak ifade etmek mümkündür. Araştırmada kullanılan nitel yöntemin görüşme tekniğine ek olarak literatür ve gözlem de yapılmıştır. Veri analizi yöntemi olarak da içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma yöntemi iki unsurdan oluşmaktadır. İlk unsur; Ulusal ve uluslararası alanda turizmde kadın girişimciliğine ait mevcut durum ve araştırmaların incelenmesi, ikinci unsur ise verilerin toplanması ve analiz edilmesidir.

Sinop ilinde yer alan restoranların, hediyelik eşya ve yöresel ürünler sunan butik işletmelerin kadın yöneticileri ve sahipleri ile görüşülmüştür.

Araştırma kapsamında Sinop ilinde yer alan kadın girişimcilerle görüşülmüş ve konuya yönelik bir takım sorular yöneltilmiştir. Araştırma kapsamında kadın girişimciler ile mülakatlar gerçekleştirilmiş, kadın girişimciliği yolundaki sorunları, mevcut durumu, turizm sektörüne dair fikirleri, önerileri elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerine uygun analiz edilmiştir. Sinop ilinde yer alan kadın girişimcilere yönelik mevcut durumu, önündeki engelleri, önerilerini belirlemek amacıyla bazı sorular yöneltilmiştir. Soru formu; Köse'nin (2014) çalışmasından uyarlanmıştır. Görüşmeler; 1 Mayıs - 15 Ağustos 2017 tarihleri arasında Sinop ilinde hizmet sunan 10 kadın girişimci ile gerçekleştirilmiştir. Her katılımcı için ortalama görüşme süresi 45 dakikadır. Görüşme yapılacak katılımcının kendi isteği ile katılmak istemesine ve Sinop ilinde en az 5 yıldır girişimci olarak bulunmasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler kapsamında elde edilen veriler Strauss ve Corbin (1990) ve Soysal'ın (2010) çalışmalarından alınan kodlama ve kategorilere ayırma modeli ile analiz edilmiştir. Görüşmeler araştırmacı tarafından incelenerek birbirine benzerlik gösteren ifadeler alt kategoriler ile bir araya getirilerek birleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemleri açısından çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla; araştırmacının veri toplama sürecine kendisinin dahil olması, veri analizi süreci ile ilgili detaylı bilgi vermesi, görüşmelerde yer aldığı şekliyle ifadelere yer vermesi, kodlama yapması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Kozak, 2014; Yılmaz ve Özdemir, 2017). Bu araştırmada bu ilkelere dikkat edilmeye çalışılmıştır.

4. Bulgular

Araştırmanın bu kısmında; 10 katılımcı ile gerçekleştirdiğimiz mülakat sonuçlarına yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat formu ile gerçekleştirilen görüşmeler nitel araştırma yöntemine uygun analiz edilmiştir. Görüşme yapılan katılımcılara ilişkin demografik veriler, açık uçlu sorulara verilen cevaplar içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir.

4.1. Kadın Girişimcilere Ait Demografik Veriler

Tablo 2. Kadın Girişimcilere Ait Demografik Veriler

Katılımcı	Yaş	Eğitim	İkamet Süresi	Çalışma Süresi	İşletmedeki Pozisyonu
K1	47	İlköğretim	Doğduğumdan beri	11-20 yıl	İşletme sahibi
K2	36	İlköğretim	6-10 yıl	6-10 yıl	İşletme Sahibi
K3	45	Üniversite	11-20 yıl	11-20 yıl	İşletme Sahibi
K4	55	Lise	20 ve üzeri	6-10 yıl	İşletme Sahibi
K5	30	Üniversite	0-5 yıl	0-5 yıl	İşletme Çalışanı
K6	43	İlköğretim	Doğduğumdan beri	6-10 yıl	İşletme Sahibi
K7	49	Lise	11-20 yıl	6-10 yıl	İşletme Sahibi
K8	52	Üniversite	Doğduğumdan beri	11-20 yıl	İşletme Sahibi
K9	35	Üniversite	6-10 yıl	6-10 yıl	İşletme Sahibi
K10	58	İlköğretim	Doğduğumdan beri	20 yıl ve üzeri	İşletme Sahibi

Tablo 2’de katılımcıların demografik verileri yer almaktadır. Tablo 1’e göre katılımcılardan 4’ü ilköğretim mezunu olup; 2’si lise; 4’ü ise üniversite mezunudur. Turizm eğitimi alan katılımcı bulunmamaktadır. Görüşülen işletmelerin tamamı kadınlar tarafından kurulmuş olmakla birlikte; bazen işletme sahipleri müsait olmadığı için beraber işlettiği bir başka kadın soruları cevaplamıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların 9’u işletme sahibi; 1’i ise işletme çalışanıdır. Katılımcılardan 4’ü 41-50 yaş; 3’ü 51 ve üzeri; 3’ü 31-40; 1’i ise 20-30 yaş aralığındadır. Sinop ilinde ikamet etme durumları incelendiğinde ise; doğduğundan beri Sinop’ta yaşayan katılımcı sayısı 5 kişi; 0-5 yıl aralığında Sinop’ta ikamet eden katılımcı sayısı 1 kişi; 6-10 yıl aralığında Sinop’ta ikamet eden katılımcı sayısı; 2 kişi; 11-20 yıl aralığında Sinop’ta ikamet eden katılımcı sayısı; 2 kişi; 20 yıl ve üzeri Sinop’ta ikamet eden katılımcı sayısı ise 1 kişidir. Katılımcıların çalışma süresi incelendiğinde; 0-5 yıl çalışma süresine sahip katılımcı sayısı; 1 kişi; 6-10 yıl çalışma süresine sahip katılımcı sayısı 5 kişi; 11-20 yıl çalışma süresine sahip 3 kişi; 20 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip 1 kişidir.

4.2. Girişimciliğe Yönlendiren Sebepler

Tablo 3. Girişimciliğe Yönlendiren Sebepler

No	Açıklama
K1	Boş kalmamak, zekâmı ve enerjimi faydalı bir işe kullanmak
K2	Boş kalmamak, bir şeylere faydalı olma isteği, sadece eşimin eline bakmak istememem, ekonomik özgürlüğümün olması
K3	Ekonomik nedenler
K4	Ekonomik nedenler
K5	Psikolojik nedenler, tedavi amaçlı ilaçlar kullanıyorum. Kendimi eve kapatmak ve sadece ev hanımı olmak istemedim.
K6	Çalışmayı seviyorum
K7	Eşimi kaybettikten sonra evdeki duvarlar üstüme gelmeye başladı. Hastalanmamak için kendime bir uğraş bulmak istedim.
K8	Yıllardır düşünüyordum, bazı özel sebeplerle başladım çalışmaya
K9	Hayat diyebilirim, maddi olanaksızlıklar
K10	Maddi nedenler çoğunluktadır.

Tablo 3’de kadınları girişimciliğine yönelten nedenler yer almaktadır. Farklı ifadeleri olan kadın girişimcilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; maddi sebepler, çalışma yaşamında yer almak istemeleri, tek bir sorumluluk dışında farklı aktiviteler ile sosyal yaşamda yer almak istemeleri olarak tanımlanabilir. Tamamı anne olan kadın girişimcilerin; çocuklarına daha iyi şartlar sağlamak istemeleri onları çalışmaya iten önemli bir faktördür. Ayrıca gelişen ve çeşitlenen yaşam standartları onları kendileri içinde bazı değişikliklere yöneltmiştir.

4.3. Girişimcilik Açısından Aile, Toplum ve Kamu Desteği

Kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetine katılması ve başarılı olması için ailesinden aldığı destek çok önemlidir. Özellikle evlendikten sonra çalışma yaşamına katılan girişimcilerin sayısı çoğunluktadır. Bu noktada eşlerinin ve çocuklarının sundukları katkı ve koşulsuz yanlarında olabilecekleri inancı da onları bu işe teşvik etmektedir. Katılımcıların bir kısmı ailesinden, arkadaşlarından destek aldığını ifade ederken; bir kısmı ise hiçbir destek almamakla beraber şiddetle karşı çıktığını ifade etmiştir. Bu bulgu konuyla ilgili yapılmış araştırmaları destekler niteliktedir (Yetim,

2008; Greve ve Salaff, 2003; Ecevit, 1997; Ufuk ve Özgen, 2001). Katılımcıların konuya yönelik verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir;

Tablo 4. Aile ve Arkadaş Desteği

Cevaplar	Katılan Kişi Sayısı
Destek Görmedim	K5, K8, K9, K10
Destek Gördüm	K1, K2, K3, K4, K6, K7

“Ailemden ve eşimden destek gördüm, hatta bazı yakınlarım bana sen bu işi yaparsın hatta kadınlara örnek olursun şeklinde desteklediler. Eşim normalde her kararına saygı duyan biri değildir. Konu iş olunca hiç ummadığım kadar destek gördüm. “ (K2).

“Kesinlikle büyük destekler gördüm diyebilirim. Özellikle bu işi kurmamda ve ilerletmemde maddi olarak ailemin desteği çok büyük. Çoğu kez evde yemek yapamıyorum, temizleyemiyorum ama çocuklarım sağ olsun her şeyi hallediyorlar. Bu da büyük bir destek benim açımdan.” (K6)

“Çalışma kararını kendim aldım. Eşim hiç istemiyordu. Bir gün kalktım ve dedim ki ben işe gidiyorum istersen kabul et, istersen etme, hem ben senin iş hayatına karışıyor muyum. İlk başlarda biraz problem olsa da o da bende fikirlerimizin arkasında saygı çerçevesinde duymayı öğrendik. “ (K5).

“Ailemden fazla destek görmedim desem yalan olmaz. Ne yapacaksın kadın başınla, başında kocan olmadan olmaz o işler dediler akrabalarım, komşularım. Ama ben onları dinlemedim. 4 yıldır nane satıp para kazanıyorum. 2 yere stant açtım biri Giresun’da. Bundan sonra Kayseri’ye gideceğim inşallah. Üretiyorum, satıyorum, kazanıyorum, bundan daha güzeli var mı. “ (K8).

“Neredeyse hiç görmedim. Aksine çok büyük tartışmalar yaşadım. Eşim sorunu biridir ve mümkün olduğunca benim sosyalleşmemi istemez. ama artık çocukların istekleri artınca, elektrik faturaları ödenmeyince, dedim çalışmam lazım kimse durduramaz. Şimdi herkes takdir ediyor, saygı duyuyor. “(K10).

Dünyanın farklı ülkelerinde, uluslararası alanda dünya refahı adına çalışan kurum ve kuruluşlarda ve Türkiye’de kadın girişimciliği ve kadına verilen destek oldukça önemli bir kavram olmakla beraber, önemi her geçen gün artmaktadır. Kadın girişimciler de bu desteklerden faydalanıp faydalanmadığı sorulduğunda; büyük bir kısmı faydalanmadığı, kendi imkanları ile girişimcilik faaliyetine başladıkları ifade etmişlerdir. Kadın girişimcilerin ifadeleri incelendiğinde ise kamu desteklerine yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Literatürde Kadın girişimciliğinde kamu desteğinin önemine değinen çalışmalar bulunmakla birlikte (Yavuz ve Aslan, 2012: Can ve Karataş, 2007: 260); Araştırmalar kamunun kadınların girişimcilik faaliyetlerine katkı sağladığı ve destek olduğu yönündedir (Sönmezoglu, 2017; Soysal, 2013; Ecevit, 1997; Sallan Gül ve Altundal, 2016). Konuya yönelik katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

Tablo 5. Kamu Desteği

Cevaplar	Katılan Kişi Sayısı
Destek Görmedim	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K10
Destek Gördüm	K5

“Sermayemi emekli ikramiyem ile sağladım. Dışarıdan herhangi bir yardım almadım. Ama devlet desteği, krediler de veriyorlarmış. Benim hiç haberim olmadı bu desteklerden. “ (K2).

“Evet destek gördüm. Kadın girişimcilere yönelik bir mikro kredi vardı ve bu kredi ile başladım. Gayet memnunum ve iş kuracak kadınlara da tavsiye ediyorum kamu desteklerinden faydalanmalarını”. (K5).

“Dışarıdan herhangi bir destek görmedim. Bilgilendirici bir haber ya da bilgi kaynağında yoktu. Başladığımda 200 TL gibi küçük bir param vardı. Şimdi bu dükkanın yan tarafı bana ait. “ (K9).

4.4. Rol Çatışması ve Zaman Darlığı ve Rol Ayrımcılığı gibi Sosyal Sorunlar

Kadınların çalışma yaşamına girmesiyle beraber farklı sorunlarla karşılaştığını ifade etmek mümkündür. Gerek anne ya da eş olarak zamanının büyük bir bölümünü evine ve çocuklarına ayırması gerekliliği, gerekse toplumun geleneksel inanç ve yargılarının bir getirisi olan kadının sosyal yapıdaki yeri; kadının çalışma yaşamında bazı sorunlar ve zorluklarla karşılaşmasına sebep olmaktadır. Konuya yönelik katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

Tablo 6. Rol Çatışması, Rol Ayrımcılığı ve Zaman Darlığı'na Yönelik Bulgular

Ana Tema	İfadeler	Katılımcı Sayısı		
		Erkektir	Kadındır	Hem Kadın Hem Erkektir
Rol çatışması	Evin reisi kimdir?	Erkektir	Kadındır	Hem Kadın Hem Erkektir
		-	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10	K5, K3
	Sorumluluklarınızı öncelik sırasına göre sıralar mısınız?	İşim ve ailem	Ev ve ailem ve işim	Her ikisi de eşit durumdadır
		K6, K8,	K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10	K5
Evinizde işlerin yürütülmesinden kim sorumludur?	Ben sorumluyum	Ailem sorumludur	Eşit sorumluluklara sahibiz	
	K1, K2, K4, K6, K7, K8, K9, K10	K3	K5	
Zaman darlığı	İşiniz çocuklarınıza ve eşinize gereken özeni göstermenizi etkiliyor mu?	Evet Etkiliyor	Hayır Etkilemiyor	Kısmen Etkiliyor
		K1	K2, K3, K4, K7, K8, K9, K10	K6
	Kendinizi iyi bir anne ve eş olarak görüyor musunuz?	Evet Görüyorum	Hayır Görmüyorum	
		K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10	-	
Rol ayrımcılığı	Ailenizin çalışmaya bakışı nasıldır?	Olumlu	Olumsuz	Kısmen Olumlu
		K1, K2, K3, K6, K7, K9, K10	K5, K8	-

4.4.1. Rol Çatışmasına Yönelik İfadeler

Katılımcılara rol çatışması başlığında yöneltilen üç soru bulunmaktadır. Birinci soru olan *evin reisi kimdir?* Sorusuna katılımcıların büyük bir kısmı kadındır cevabını vermişlerdir. Toplumsal bir inanış biçimi olan “evin reisi erkektir” algısını kadın girişimciler kabul etmemekte, bazı katılımcılar tamamıyla hakimiyetin kadına ait olduğunu ifade ederken; bazı katılımcılar kadın ve erkeğin aynı hak ve özgürlüğe sahip

olduğunu ifade etmişlerdir. Literatür incelendiğinde; kadın girişimcilerin rol çatışması yaşadığını ifade eden çalışmalar (Keskin, 2014; Tunçsiper vd., 2008; Soysal, 2010; Nayır, 2008; Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; Güldal, 2006) çalışmayı destekler niteliktedir. Konuya yönelik katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“Evin reisi aslında bayandır, şöyle söyleyeyim, o aileyi iki kişi kuruyor tıpkı bir işletme gibi, belirli sorumluluklar var ve işletme açısından düşündüğümüzde ortak paylaşılması gerekir. Yükün bir kısmını eşiniz alır, bir kısmını siz alırsınız ama yönlendirme hususunda sanırım erkekler biraz eksik, bayanların üstesinden gelemediği farklı konularda en büyük destekçi yani başımızdaki eşimiz oluyor. Bu nedenle evliliğin yürütmesi için ortaklaşa yürütülen bir çalışma gerekiyor. Ayrıca gizli hiçbir şeyin olmaması gerekiyor” (K3)

“Evin reisi kesinlikle benim. Çok genç yaşında evlendirildim ve çok fazla sorumlulukla başladım anneliğe, eşim ilgisiz ve umursamaz biriydi ve sorunlarla başa çıkmak bana kalıyordu ama para getirmek ona. Gitgide eve para getirmemeye başladı. Sonra ben bu işletmeyi kurmak istedim ve o da giderek etkisiz eleman olmaya. Şimdi evin reisi kimdir diye sorulduğunda o da bende aynı cevabı veriyoruz; evin reisi her açıdan benim” (K9).

“Evin reisi benim. Bu maddi açıdan değil, bir karar alınacak olduğunda, bir iş yapılacak olduğunda ben karar veriyorum eşim benim fikirlerime önem verir ve daha mantıklı bulur. Sonuçta her ailede bir kişi daha zeki ve öngörülüdür. O da benim sanırım (K5).

Katılımcılara rol çatışması başlığı altında yöneltilen bir diğer soru ise; **sorumluluklarınızı öncelik sırasına göre sıralar mısınız?**’dır. Bu soruya katılımcıların tamamına yakını ev ve aileye yönelik sorumluluklarının işten daha önce geldiğini ifade etmiştir. İki katılımcı (K6, K8) önce işe yönelik sonra aileye yönelik sorumluluklarını vardır demiş olsalar da; aslolan kavramın aile birliği ve bütünlüğü olduğu fikrini de dile getirmişlerdir. Literatür incelendiğinde konuya ilişkin araştırmalar (Narin vd., 2006; Özdevecioğlu ve Aktaş, 2007) ile çalışmanın sonuçları kısmen de olsa örtüşür niteliktedir. Konuya yönelik katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“Sorumluluklarımı ikiye ayırıyorum. Olması gereken ve olan. Mevcut durum; önce çocuklarım, sonra eşim ve en son işim ama olması gereken önce kendim olmalı. Ben değerli olmalıyım ki onlar da kendilerini öyle görebilsinler. ben çocuklarım için canımı feda ederim diyebiliyorsam önce onlar demek ki. “(K1).

“Bazı insanların üretmek için yaratıldığına inanırım. Ben üretmek için, çalışmak için yaratılmışım sanki çalışmadan önce de yemek yapmayı, arkadaşlarımla güne, gezmeye gitmeyi sevmezdim. El örgüsü yapmak benim yaşam biçimim ve bunun değer gördüğünü bilmek, hiçbir yerde bulamayacağım huzuru sağlıyor. Başka sorumluluğum varsa da benim için iş çok önemlidir. Ev işini hiçbir zaman yapamadım, yapamam ama sevgi konusunda sınırsız bir kalbim var. “ (K6).

Katılımcılara yöneltilen bir diğer soru ise **evinizde işlerin yürütülmesinden kim sorumludur?** ifadesidir. Katılımcıların çoğunluğunu ben sorumluyum cevabını vermişlerdir. Ayrıca ailem, annem, eşim ya da eşim ve ben eşit sorumluluklara sahibiz gibi ifadeleri de görmek mümkündür. Katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“Tabi ki kayınvalidem. Burada çalışırken ve hem de çok yoğun bir çalışma temposu içinde iken evde kim boşsa onun ev işleri ile ilgilenmesi gerekir diye düşünüyorum. Ancak çocuklarımın bakımı ve ilgilenmesi ile kısmen de olsa ben

sorumluyum diyebilirim. Eşimle ilgilenmek gibi bir yükümlülüğüm olduğunu düşünmüyorum herkes eşit şartlara sahip bu konuda.”(K3).

“Ben sorumluyum. Keşke size hayır, eşimde destek sağlıyor ya da başka bir destekçim var diyebilseydim ama maalesef kadınların toplum içinde durumu hep aynı, çalışsan da, para da kazansan yine ev işlerinden sorumlu olmak zorundasın. Bir kere çocukken öyle yetiştirilmiyoruz ki. Ama benim ya da bizim çocuklarımız bunun böyle olmayacağını gösterecek evlatlarına.”(K4).

4.4.2. Zaman Darlığına Yönelik İfadeler

Kadın girişimcilere zaman darlığı başlığında yöneltilen iki soru bulunmaktadır. Bu sorulardan ilki olan **“işiniz, çocuklarınıza ve eşinize gereken özeni göstermenizi etkiliyor mu?”** sorusudur. Katılımcıların büyük bir kısmı etkilemediğini ifade ederken; küçük bir kısmı ise; etkilediğini ya da kısmen etkilediğini ifade etmişlerdir. Literatür incelendiğinde konuyla ilgili kısıtlı sayıda çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar arasında yer alan; Oyuryüz ve Gürel (2015) ve Soysal (2010) girişimci kadınların zaman darlığı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir;

“Evet etkiliyor. Genellikle onlara gereken özeni göstermeye çalışıyoruz ama çalışmadan önce hafta sonları çocuklarıma vakit ayırıyordum şuan için o günleri özlüyorum. Esnaflık çok ayrı bir durummuş, çünkü burası her gün açık olmalı. Bizim tatilimiz yok çünkü insanların tatil yaptığı zaman para kazanıyoruz. Sürekli bir çalışma ve hareket halindeyiz, o yüzden aileme sürekli o istedikleri piknik yapma, balık tutma ya da beraber el-ele, kol-kola gezme aktivitelerini yapamıyoruz. Ailem de bunları tek başına yapıyor. Aslında bu durum benim kanayan yaram diyebilirim. Çocuklarımin en güzel zamanlarını burada el işi yaparak geçirdim. Çalışmaktaki amacım da şu; dükkânlarımızın kirasını, vergisi karşılayalım, bizimle çalışan birkaç kişiye mahcup olmayalım. Böyle bir sebep için aileme geçireceğim vakti harcamam kötü olsa da; bazı kararlar fedakârlık gerektiriyor maalesef.”(K1).

“Hayır, etkilemiyor, çünkü kızlarım da bana yardımcı olmaya geliyor ve biz burada zamanı paylaşıyoruz. Yani gezip tozmak değil bizim derdimiz, o yüzden aslında çok şey paylaşıyoruz, kızlarım da annelerinin çalışma koşullarını görüyor, okumak istiyorlar daha da hevesleniyorlar.”(K10).

Katılımcılara yöneltilen bir diğer ifade ise; **kendinizi iyi bir anne ve eş olarak görüyor musunuz?** sorusudur. Katılımcıların tamamı kendilerinin iyi bir anne olduklarını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir;

“Kendimi iyi bir anne olarak görüyorum. Şöyle bir şey söyleyeyim oğlum 2 üniversite bitirdi işinden ayrıldı, psikolojik problemler yaşadı işi bıraktı açıkçası akıl sağlığı çok kötü oldu. Eğer bu işi yapmasaydım çocuğumun yuvası dağılırdı. Çalıştığım için çocuğuma bütün imkânları sundum. Kimseye de bildirmedi bunları. Peşinden Antalya'ya gittim, orada da 11 boyunca baharat satıp ona baktım. Çocuğum yurtdışında bile okudu ama akıl sağlığını yitirince muhtaç biri haline geldi. Şuan çok şükür iyi ama benim imkanım olmasaydı, hiç bir şey yapamazdık. Oğlumun bütün eşyalarını aldım burada çalıştığım parayla yeniledim. Ben çok şükür ayaklarımin üzerinde duruyorum ve Allah izin verdiği müddetçe de durmaya devam edeceğim. Anne olmak çok sorumluluk ister. Ben de bu sorumluluklarımı yerine getiriyorum. Övünülecek bir iş yapmıyorum.” (Katılımcı8).

“Haykırmak istiyorum ama kesinlikle. Anne olmak dünyanın en güzel şeyi, onca sıkıntıya, onca acıya rağmen iyi ki anne olmuşum diyorum. Eş olma konusunda evet iyi bir eşim ama böyle bir eşim olsun istemezdim diyorum. Ancak annelik tarifi mümkün olmayan bir olay. Onların gözlerinin içinin gülümsemesi adına kar kış demeden çalışıyorum sabahın köründen akşamın ayazına kadar ama çok mutlu oluyorum çünkü evlatlarımı mutlu ediyorum. Onlar adına her şeyi yapabilirim” (Katılımcı 9).

“Zaten yaptığımız bütün uğraşlar onun için. İyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir aile olmak ne demek? Sadece bir kavram mıdır bunlar? Tabi ki hayır. İçini doldurmanız gerek. Biz onun eğitimini almadık ama hani derler ya anne olduğun andan itibaren Allah onun sevgisini ve içgüdüsünü de veriyor diye. Doğru hem de çok doğru. Ben bu dünyaya her şeyi boş veriyorum anne olmak için gelmişim. O sebeple bence ben iyi bir anne ve iyi bir eşim. “ (K1).

4.4.3. Rol Ayrımcılığına Yönelik İfadeler

Katılımcılara rol ayrımcılığı başlığı altında yöneltilen bir diğer soru ise; ***ailenizin çalışmaya bakışı nasıldır?*** ifadesidir. Katılımcıların büyük bir kısmı ailelerinin çalışmalarına olumlu yaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı ise olumsuz yaklaştıklarını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde bazı araştırmacılar (Örücü vd., 2007; Narin vd., 2006; Gökakın, 2000: 114); girişimcilik faaliyetinin kadın yada erkek işi olduğu yargısının kadın girişimciler açısından büyük bir sorun olduğunu ifade etmektedir. Konuya yönelik katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir;

“Annem çalışmama oldukça karşıydı. Bir ara sürekli aynı şeyi söylerdi. Kadın dediğin evde ibadetini yapacak, eşine bakacak, çocuklarına bakacak derdi. İkisinin de bir arada yürüyebileceğine inandıramıyorum annemi. Belli bir yaşı geçince çok karşı duruyor insanlar bu tip kavramlara. Ama sağ olsun çocuklarım destekçim. Anne hallederiz, sen işine git diyorlar. Ama eşim biraz sabit fikirli. Yani olumsuz desem daha doğru olacak gibi” (K5)

“Ailem önce desteklemiyordu. Hep karşı çıkıyordu. Yaşım büyük ve eşim genç yaşta vefat etti. İki oğlan çocuğunun sorumluluğu bende bana yine de bir şeyleri başarmam gerektiğini anlatamadım anneme, erkek kardeşlerime hatta kız kardeşlerime. Oğlum hasta. Ancak şimdi şimdi benden başka derdimizin dermanı olmayacaklarını anlayınca tamam git istediğini yap diyorlar “ (K8).

“Kesinlikle harikalar. Belki de ben evde olursam sürekli onlarla ilgilenirim diye korkuyor olabilirler. Ama yine de çok destekçiler. En azından bana yemek yapip getiriyorlar, geç gelmeme çok karışmıyorlar (K6).

4.5. İş ve Çevresel Şartlara Yönelik İfadeler

Tablo 7. İş ve Çevresel Şartlara Yönelik Bulgular

Ana Tema	İfadeler	Katılımcı Sayısı		
İş ve Çevresel Şartlar	İşiniz size yükselme olanakları sunuyor mu?	Evet	Hayır	
		K2, K4, K6, K7, K8,K9,	K1, K3, K5,K10	
	Sosyal Güvenceniz var mıdır?	Evet	Hayır	
		K1, K2, K3, K4, K6, K8, K9, K10	K5	
	Kazandığınız geliri nasıl kullanıyorsunuz?	Ailem ve kendim için	İşim için	
		K2, K6, K7, K8, K9, K10	K1, K3,K4, K5	

Katılımcılara iş ve çevresel şartlar başlığı altında üç soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan birincisi; ***işiniz size yükselme olanakları sunuyor mu?*** Sorusudur. Katılımcıların bir kısmı kısmen de olsa yükselme imkânının olduğunu ve bu yükselmenin çoğunlukla gelir seviyesindeki artış olarak tanımlanabileceklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı ise yükselme gibi bir durumun bireysel çalışılan alanda mümkün olmayacağını ifade etmişlerdir. Literatür incelendiğinde; Kadın girişimciliğinde yükselme olanakları bulunduğunu ifade eden araştırmalar (Güney, 2006; Tambunan, 2008; Keskin, 2014; Sallan Gül ve Altındal, 2016; Göküş vd., 2013) çalışmayı destekler niteliktedir. Konuya yönelik katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir;

“Aslında çok fazla yükselemiyoruz burada çünkü yerel halk bizi destekleyecek durumda değil. Ege, Akdeniz gibi bölgelerde kadın girişimciliği çok fazla desteklenirken burada maalesef mümkün değil, oralarda daha ucuza ürün satıcıya ulaştırılırken burada her şey çok pahalı. Bir de ekonomik olarak Sinop çok gelir getiren bir yer değil. Gelen turist el sanatları ve hediyelik eşya almak istemiyor. Tek dertleri denize girmek. Durum böyle olunca kısa olan sezon bize çok gelir getirmiyor. Bu nedenle bizler yapabileceğimiz işleri kendimiz yapmaya çalışıyoruz ki durumumuzu kurtarabilelim. Faaliyet olarak da bir dergiye başvurduk tanıtımımızı yapması için bazen de fuarlara katılıyoruz. Diğer işletmelerden bizi farklı kılan ürünleri bastırdık, dağıttık broşür olarak ama yaptığımız işlerle ilgili bize başvuran da olmadı. Açıkçası kendi yağımızla kavrulmaya çalışıyoruz.” (K1).

“Bir gün Cemil İpekçi olacağım. Şaka bir yana bu soruya ne demem gerektiğini bilmiyorum. İşimi severek yapıyorum ve bunun verdiği mutluluk bana yetiyor. Bana göre evet yükseliyorum. Değer kazanıyorum. İnsanlarla iletişim kuruyorum. Kalbim bu şekilde daha bir başka çarpıyor” (K6).

“Sadece ekonomik olarak sağlıyor. Sonuçta Profesör olacak değilim. Ama sanırım yükseliyorum özellikle insanların gözünde, çalışmak ayrı bir olay, insanların hayranlığını kazanıyorsun. Özellikle böyle bir toplumda kadınların çalışması çok takdir edilen bir durum” (K9).

Kadın girişimcilere yöneltilen bir diğer soru; ***sosyal güvenceniz var mıdır? Sizce sosyal güvenlik neden önemlidir?*** ifadesidir. Katılımcıların tamamına yakını sosyal güvencesinin olduğunu ifade ederken; bir katılımcı eşinin sosyal güvencesinin olması sebebi ile kendisinin gerek duymadığını belirtmiştir. Literatür incelendiğinde; kadın girişimcilerin sosyal güvencelerinin bulunmamasına (Toksöz, 2007; Gökyay, 2008; Keskin, 2014;) yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte; çalışmaya katılan kadın girişimcilerin neredeyse tamamının sosyal güvencesinin olması sevindirici bir durumdur. Konuya yönelik katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

“Evet, sosyal güvenliğim var. Sosyal güvenliğinin tek artısının sağlık açısından olduğunu düşünüyorum. Onun dışında bana hiçbir katkısı yok.”(K3).

“Evet, var ve çok iyi bir şey. Kartı bankamatiğe soktuğun an paranın geliyor olması ya da kimseye ihtiyacın olmadan tedavi oluyor olman büyük bir nimet. Çok şükür.” (K4).

“Sosyal güvencem yok ve gerek duymuyorum. Eşimin var ve sadece sağlığımla ilgili sebeplerde gerek duyduğum için şuan memnunum bu durumdan.”(K5).

“Evet, var ve her zaman da önemli gelecek için. Gelecek kaygıları varsa birinin mutlaka olmalı. Ayrıca zorda kaldığımda bunun varlığını hissetmek bana ayrı bir huzur ve rahatlık veriyor bu yüzden önemli.” (K9).

Katılımcılara **“kazandığınız geliri nasıl kullanıyorsunuz?** sorusu sorulduğunda; bir kısmı ailem, çocuklarım ve kendim için cevabını verirken; bir kısmı da işim için cevabını vermiştir. Literatür incelendiğinde; kadın girişimcilerin gelirlerinin büyük bir kısmını ailesine harcadığını ifade eden araştırmaların (Baltacı, 2011; İnciroğlu, 2012; Göküş vd., 2013; Ecevit, 1997; Sallan Gül ve Altındal, 2016) bulunması çalışmadan elde edilen verileri desteklemektedir. Konuya yönelik katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir;

“Burada bir sistem kurduk. Yazın kazanıyor, kışın da harcıyoruz. Yazın çalıştığımız paranın bir kısmını kışlık dükkan kirası ve malzeme giderleri için kullanıyoruz. Böyle yapmamız gerekiyor aksi durumda ayakta kalmamız çok zor.” (K1).

“Hayatımı en iyi idame ettirecek şekilde kullanıyorum. Bu bazen çocuğumun okul forması, bazen eve alınacak yarım kilo kıyma ya da iş için bir kilo yufka olabiliyor. Yani bir ayırım gözetmiyorum. Ama genelde o an neye ihtiyacımız varsa ona harcamayı doğru buluyorum.” (K9).

Tablo 7. Turizm Sektörünün ve Sinop ilinin kadın girişimciliği için uygunluğu

İfadeler	Katılımcı Sayısı	
Turizm kadın girişimciliği için uygun bir sektör müdür?	Evet	Hayır
	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10	-
Sinop kadın girişimciler için uygun bir yer midir?	Evet	Hayır
	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10	-

Kadın girişimcilere; **turizm sektörü kadın girişimciler için uygun mudur? Avantajları ve dezavantajları nelerdir?** Sorusu sorulduğunda tamamı uygun bir sektör olduğunu belirtmekle birlikte; algı ve rollerden kaynaklı birtakım sorunların olduğunu da ifade etmişlerdir. Literatür incelendiğinde turizm sektörünün eğitim, statü, yaş, tecrübe gibi pek çok farklı niteliğe sahip kişiye istihdam sağladığı ve kadın girişimciler için de elverişli bir sektör olduğunu düşünen araştırmalar (Lee-Gosselin ve Grise, 1990; Rogerson, 2005; Basargekar, 2007; Nieman vd., 2008; Gretzel ve Bowser, 2013; Zapalska ve Brozik, 2014; Chinomona ve Maziriri, 2015; Nxopo ve Iwu, 2015) çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Konuya yönelik katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

“Burada biraz önce anlattıklarımızın yanı sıra biz turizme gerçekten yardım ediyoruz. Belki burada kimse bunun farkında değil fakat en azından çat-pat bile olsa kendimizi, derdimizi anlatacak kadar yabancı dil biliyoruz. Hiç bilmeyenimiz dahi olsa buraya gelen turistlere bir şekilde ulaşıyoruz. Aynı zamanda o insanlar ile yarım İngilizcemiz ile bir iletişim sağlamış oluyoruz ve yöremizin el işlerini yaptığımız için yörelerimiz hakkında da bilgi vermiş oluyoruz. Bazen bu rehberler ile oluyor ama maalesef rehber her bir dükkana giremiyor, girmesi de mümkün değil. Sadece yabancı turist olmasına gerek yok biliyorsunuz yerli turistler de var ve son yıllarda iç turizm oldukça gelişmiş durumda. Buradaki medresenin içerisinde olan esnaflık ile çarşıdaki esnaflık aynı değil. Biz turistler ile bir nevi ailevi ilişkiler kuruyoruz. Bu sene gelenler ile oturup bir sohbet yaptık iseniz ya da 2 bardak çay içtiyseniz 1 sene sonra karşınıza onlar

tekrar gelirler. Buranın bu yapısını çok seviyorum. Bu ne için gerekli? Belki o resmi zihniyeti kırmak için gerekli. Bence bütün esnaflarda samimi zihniyetin olması gerekiyor. Geleceğimiz için önemli olduğunu düşünüyorum. Keşke bizim de bir elimizden tutan birisi olsa belki yurtdışına falan açılabiliriz yaptığımız işlerden dolayı ama maalesef insanlar biraz da ekonomik nedenlerden dolayı yetersiz olduğu için bu sebeplerden katılım olmayabiliyor. Ben bizim yöremizin de dışarıya acımasını isterdim.” (K1)

“Kadının çalışma hayatında dezavantaj diye bir şey olduğunu ben düşünmüyorum. İnsan kendini bildikten sonra ya da bir şeyleri yapmayı gerçekten istiyorsa o işi yapmayı engelleyecek hiçbir şey teşkil etmez. Dezavantaj diye de bir şey düşünmüyorum. Kadınlar yeter ki istesin.”(K2)

“Düşünüyorum. Olumlu düşünüyorum. Bana göre turizmin olumsuz yönleri yok. Bana göre bütün kadınlar çalışmalılar. Ben yıllarca çalıştım örgü örüp satım eşim hastalanınca bıraktım ve eşimin ölümüyle tekrar başladım. Dezavantajı kesinlikle yok.”(K8).

Katılımcılara **Sinop’un kadın girişimciler için uygun bir yer midir? Olumsuz yönleri sizce nelerdir?** sorusuna tamamı uygun bir yer olduğunu ifade etmekle birlikte bir takım sıkıntıların varlığından da bahsetmişlerdir. Konuya yönelik katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

“Çalışmak istedikten sonra her şey mümkün. Ben ilk defa 1997’de pazara tezgâh açtım. Sonra birkaç kadın daha başladı ve birkaç kadın daha derken şimdi tuhaftıye pazarı hep kadınlarla dolu. Bende 17 yıl sonra buraya geçtim.” (K4).

“Sinop çalışan kadınlar için kesinlikle elverişli bir yer. Dediğim gibi yıllarca turizmde çalıştım en basiti balıkçılık sektöründe bir sürü erkeğin içinde çalıştım herkesle bir kardeş, bir arkadaş gibi olduk yerine göre şimdi bu tarafla ilgileniyorum ve hiçbir sıkıntı görmedim şimdiye kadar aksine kucağımda balık kasalarını taşıırken diğer yerden bir erkeğin koşarak gelir ‘ Ben alayım yenge’ dediği zamanları biliyorum. Burada her sektörde her alanda çalışan bir bayan görürsünüz. Kahvehane çalıştırın bir bayan da görürsünüz. Balıkhandelere bakın bayanlar var. Kadının girmediği sektörü şu an da bana hiç kimse gösteremez. Ve çok güzel desteklenirler. Kadın ile erkeğin burada hiçbir farkı yoktur.” (K7).

“Bence Sinop çalışan kadınlar için elverişli fakat şöyle bir şey var ki oda kadınların yapabilecekleri işler belli. Kendi yaptığımız iş ile söyleyeyim bizim yaptığımız işi bütün ev hanımları evlerinde yapıyorlar ama bunu paraya dökemiyorlar. Bu gizli bir çalışma oluyor aynı zaman da bizim yaptığımız işi de baltalamış oluyor. Sinop için çalışma alanlar çok kısıtlı dolayısıyla onlar kendilerini kendi alanlarında ne kadar geliştirirlerse geliştirebilirler maalesef istenilen iş ortamını yani ticari ortamı yaratamıyorlar. Bu gibi nedenlerle Sinop elverişsiz bir durumda ama çalışma potansiyeli yüksek bir yer. İnşallah herkes çalışır. Benim en büyük sıkıntılarımın birisi budur. Gençcik insanların, o çalışan güzel beyinlerin boş şeylere çalışmaması, güzel işlere çalışması daha doğrusu bir üretim yapmaları.” (K9).

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında kadın girişimcilerinin büyük bir kısmının 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma süresi ile ilişkilendirildiğinde deneyim süresinin yaklaşık 6 yıl ve üzeri olması; kadın girişimcilerin deneyim ve yaş ekseninde

profesyonelleştiğini ifade edebilir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde; farklı eğitim düzeylerinin dengeli bir dağılım göstermesi; girişimcilik faaliyetlerinde eğitim seviyesinin farklılık oluşturmada oldukça etkili olmadığı görülmektedir. İkamet süreleri de incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmın en az altı yıldır Sinop'ta ikamet ettiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların Sinop turizmini daha iyi analiz edebilmesini ve faaliyetlerini bu perspektiften değerlendirmelerini mümkün kılmaktadır.

Kadın girişimcilere yönlendirilen bir diğer soru olan; girişimciliğe yönlendiren faktörlerdir. Katılımcıların benzer cevapları olmakla beraber; temelinde ev hanımı olmanın ve ev işleri ile ilgilenmenin vermiş olduğu farklı işlere yönelme ihtiyacı ve ev ekonomisine gelir oluşturma isteğidir. Kadın girişimcilerin büyük bir kısmı daha öncesinde farklı iş kollarında çalışmış, emekli olmaları, işten ayrılmaları ve Sinop'ta turizmin gelir getiren bir alan olması sebebiyle turizmde girişimcilik faaliyetlerine yönelmişlerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplar arasında yer alan psikolojik nedenler kadınlar için önemli bir faktördür. Kadınların bir işle meşgul olması ve bu sayede çocuklarına ve eşine destek olması onları rahatlatmakta; hem de sağlam ve sağlıklı bir psikoloji içinde olmalarına sebep olmaktadır.

Kadınların çalışma yaşamında başarılı olma ve toplumsal cinsiyet ekseninde erkeklerle aynı sektörde yer alma çabası 1950'li yıllardan itibaren gelişime uğramış ve özellikle kadının ekonomi alanında atıl duruma düşmesi farklı ülkeler tarafından kabul edilemez bir durum haline gelmiştir. Kadının yeni bir işe başlaması, terfi alması, bir iş yeri açması gibi durumlarda ailesinin, arkadaşlarının, yakınlarının fikrini alması oldukça önemlidir. Kadın girişimcilere bu konuda bir soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; kadınların çalışması hususunda bir kısmının ailesinden ve yakınlarından destek gördüğü görülürken; bir kısmının da şiddetle karşı çıktığı tespit edilmiştir. Kadının sorumluluklarının erkeğin sorumluluklarına göre yaşamında daha öncelikli olması gerektiği inancı kadının çalışma yaşamında yer almasını ve yükselmesini zorlaştırmaktadır. Bu noktada toplumun kadınların çalışmasını bile kabul etmeye zorladığı bir durumda eril işler statüsünde yer alan yöneticilik ya da işletme sahipliği durumunu kabul etmesi oldukça sevindirici ve umutlandırıcı bir husustur.

Kamu kurumları ve devletin kadın girişimcilere sağladığı teşvik ve krediler her geçen gün artmakta ve talep görmektedir. Özellikle Avrupa Birliği'ne uyum süreci ile başlayan dezavantajlı gruplara destek projeleri kapsamında kadın ve çocuklara sağlanan desteklerin varlığı; kadınlara kaktı sağlamış ve Türkiye'de pek çok kadın bu şekilde iş yeri açmış, fikirlerini üretime dökebilecekleri maddi desteği bulmuşlardır. Ancak; araştırma verileri incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmı devlet desteğinden faydalanmamış, hatta konuyla ilgili haberleri olmamıştır. Bu konuda kamu kurumlarının uygun kanallar ile kadınlara ulaşıp sağlanan desteklerle ilgili bilgi vermesi durumunun seyrini değiştirmede etkili bir faktör olabilir.

Kadınlara rol çatışması, zaman darlığı, rol ayrımcılığı başlıkları altında yedi soru sorulmuştur. Bulgular incelendiğinde; kadınlar evin reisini kendileri olarak görmektedir. Bazıları ise erkek ve kadının bu konuda dengeli olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu konuda temel inanış; üstlendiği farklı sorumluluk ve rolleri ile evle ilgili kararlarda son karar veren kişinin kadın olmasıdır. Bir diğer ifade ise kadınların sorumluluklarında işi ve aile arasındaki öncelik sırasını belirlemeleridir. Bu konuya yönelik kadın girişimcilerin bir kısmı ev ve ailesinin işinden önce geldiğini ifade

etmektedir. Bir kısmı işinin önce ailesinin sonra geldiğini de ifade etmiştir. Bu görüşlere yönelik kadın girişimcilerin ifadeleri incelendiğinde; sorumluluklarında önce ev ve ailesinin sonra işinin gelmesinin ahlaki olarak bir yükümlülük olduğudur. Kadın girişimcilerin bunu bir gereklilik olarak tanımlaması detaylı bir şekilde incelenmesi gereken bir husus olarak ifade edilebilir. Benzer bir ifade de ev işlerinde kimin sorumlu olduğudur. Bu ifadede kadınların büyük bir kısmı kendilerinin sorumlu olduğunu ifade etmiştir. Kadınların zamanlarının büyük bir kısmını ailesi ile geçirdiği, işlerinin buna engel oluşturmadığını düşünmektedir. Ayrıca kadın girişimciler kendilerini oldukça iyi bir anne ve eş olarak görmekte; zor şartlar ve yorucu çalışma ortamında çalışmalarını da kısmen bu hususa bağlamışlardır. Katılımcıların ailelerinin çalışmalarına yönelik bakış açısı genelde olumludur. Bu husus kadın girişimciliğinin önündeki en büyük engellerden biri olan algı ve geleneksel inançlar engelinin büyük ölçüde giderildiğini ifade edebilir.

Kadınların çalışma koşullarına yönelik cevaplar incelendiğinde; girişimcilerin yükselme olanaklarına yönelik olumlu görüşleri bulunsa da; bir kısmı çalıştıkları alanın yükselmelerine imkan tanımadığını ifade etmişlerdir. Bu durumun belli bir oranda gerçekliği olsa da; işletmelerinin kar marjını ve hacmini arttırması, marka kavramını oluşturması ve toplumsal bilinci değiştirmesi açısından kadınların çalışma yaşamında yükseldiği ve geliştiği görülmektedir. Sosyal güvencenin kadınlar için önemli bir kavram olduğu kadın girişimciler tarafından kabul edilen bir husustur. Kazandığı gelirleri kullandığı alanlar incelendiğinde; katılımcıların büyük bir kısmı ailesi ve evi için kullanmaktadır.

Katılımcılar turizm sektörünün kadınlar için elverişli bir sektör olduğunu düşünmektedir. Bununla beraber gerek belediye ve valiliklerin bu konuda destek ve katkılarının yeterli düzeyde olmaması ve halkın bu konuya yönelik bilinçlendirilmesi kadın girişimcilerin önerileri arasındadır. Cevaplar ifade etmektedir ki; Sinop halkı ve Sinop turizmi kadınların girişimcilik faaliyetlerinden memnun ve heveslidir. Ancak özellikle tanıtım ve tutundurma ayağında kadınların destek ve fedakârlığa ihtiyacı vardır. Kadın girişimciliğinin kıymetli ve değerli olduğu bir dönemde kadınlara destek çıkmak turizmi geliştirecek en önemli adımlardan biridir.

Araştırmanın hem kavramsal hem de metodolojik açıdan literatüre katkı sağladığını ifade etmek mümkündür. Araştırma; turizm alan yazınında (Moore ve Buttner, 1997; Bates, 2002; Heidrick ve Johnson, 2002; Brindley, 2005; Winn, 2005; Botha, 2006; Della-Giusta ve Phillips, 2006; Becker-Blease ve Sohl, 2007; Roomi ve Parrot, 2008; Blanchard vd., 2008; Moore ve Buttner, 1997; Mattis, 2004; Heilman ve Chen, 2003; Buttner ve Rosen, 1988; Catley ve Hamilton, 1998; Watson ve Robinson, 2003; DeMartino ve Barbato, 2003; Watson ve Newby, 2005; Runyan vd., 2006; Carter ve Bennett, 2006; Fuller-Love vd., 2006; Becker-Blease ve Sohl, 2007; Walker ve Webster, 2007; Sparrowe ve Iverson, 1999; Doherty ve Manfredi, 2001; Kempadoo, 2001; Roehl ve Swerdlow, 2001; Gibson, 2001; Ng ve Pine, 2003; El-Sharif Ibrahim vd., 2007) var olan kadın kavramını toplumsal cinsiyet, geleneksel inanç ve baskılar, kadın algısı perspektifinden incelemiştir. Turizmde kadın girişimciliği olgusunu nicel araştırmalar ile gerçekleştiren önceki çalışmalara ek olarak nitel bir yaklaşımla incelenmesi ve Sinop gibi hızlı bir kentsel gelişimin görülmediği, buna karşın Türkiye'nin en mutlu şehrinin olabildiği bir şehrin turizmi oluşturan önemli bir bileşeninin incelenmesi bir diğer önemli katkı olarak görülebilir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın en önemli sınırlılıklarından biri katılımcıların ifadelere cevap vermek istememeleri ya da bu konuda bazı çekincelerinin olmasıdır. Bu konuda konuyu farklı perspektiflerden değerlendirmek ve psikoloji ve sosyoloji gibi bilim dalları ile konu incelenebilir. İleriki araştırmalarda konu odak grup görüşmesi çerçevesince değerlendirilebilir, kamu kurumları, üniversite ve kadın girişimcilerin aileleri ve yakın çevresi ile iletişim kurulabilir.

KAYNAKÇA

- Aidis, R. (2002). "Why less? The gendered aspects of small- and medium-sized enterprise ownership under economic transition", Tinbergen Institute, Amsterdam, E.T. <http://www.tinbergen.nl>.
- Alison Morrison, M. R. (2006). Entrepreneurship in the Hospitality, Tourism and Leisure Industries. Great Britain: Butterworth, Heinman.
- Almeida, M. A., (2012). "Water and Waste Management in the Moroccan Tourism Industry: the Case of Three Women Entrepreneurs", Women's Studies International Forum, 35, 343–353.
- Alpşahin, U. (2011). Kadın Girişimcilerin Başarı Faktörleri: Farklılık Yaratan Stratejilerin Çözümlemesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- American State Express (2017), The 2017 state of women-owner businesses report, <http://about.americanexpress.com/news/docs/2017-State-of-Women-Owned-Businesses-Report.pdf> E.T. 15.12.2017
- Arzjani, Z. ve Rahiminezhad, V. (2011). "Rural women and their roles in tourism". International Journal of Bio-Resource & Stress Management, 2 (1), 1-4.
- Aslan, I. ve Guneş, I. (2017). "The role of woman entrepreneurs on economic development: the case of Bingol and Diyarbakir", PressAcademia Procedia (PAP), 3, p.314-322.
- Aslan, Ş. ve Atabey, A. (2007). "Küresel Rekabette Kadın Girişimcilerin Rolü ve Türk Kadın Girişimci Tipolojisi", Journal of Azerbaijani Studies, 12(1-2), 1-17
- Ateljevic, J., (2009) "Tourism entrepreneurship and regional development: example from New Zealand", International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, Vol. 15 Issue: 3, pp.282-308, <https://doi.org/10.1108/13552550910957355>
- Avrupa Birliği (2002). Türkiye'nin Kalkınma Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Tur_En_Realitons/Progress/Turkey_Progress_Report_2002.pdf E.T. 01.01.2018.
- Ayaz, N. (1993). "Türkiye'de Çalışan Kadınların Sorunlarına Yönelik Bir İnceleme (Tekstil İşkolundan Örnekler)", D.E.Ü. İ. İ.B.F. Dergisi, 8 (1), 175-191.
- Baltacı, N. Ö. (2011). "Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikrokredi", T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Basargekar, P. (2007). "Women entrepreneurship: Challenges faced", The ICFAI Journal of Entrepreneurship Development, 4 (4), 6-15.

- Bates, T. (2002). "Restricted Access to Markets Characterizes Women-Owned Businesses", *Journal of Business Venturing*, 17, 313-324
- Beatrice, A. (2011). "A Methodological Problem Associated with Researching Women Entrepreneurs", *Journal of Women's Entrepreneurship and Education*, 1(2), 9-25
- Becker-Blease, J. ve Sohl, E.J. (2007), "Do women-owned businesses have equal access to angel capital?", *Journal of Business Venturing* 22 (2007) 503–521.
- Bennett, R., ve Dann, S. (2000). "The changing experience of Australian female entrepreneurs" *Australian Female Entrepreneurs*, 7(2), 75-83.
- Beqo, I. ve Gehrels, A., S. (2014). "Women entrepreneurship in developing countries: A European example", *Research in Hospitality Management*, 4:1-2, 97-103, DOI: 10.1080/22243534.2014.11828320
- Bird, B. A. (1989). *Entrepreneurial Behavior*. Glenview, Il: Scott, Foresman and Company.
- Blanchard, A. L. ve Christine A. H. (2008). "Correlates of Different Forms of Cyberloafing: The Role of Norms And External Locus of Control." *Computers in Human Behavior* 24.3: 1067-1084.
- Botha, M. (2006). *Measuring the effectiveness of the women entrepreneurship programme, as a training intervention, on potential, start-up and established women entrepreneurs in South Africa*, Doctor Commercii, University Of Pretoria.
- Bowen, D.D., ve Hisrich, R.D. (1986). "The female entrepreneur: A career development perspective". *Academy of Management Review*, 11, 393–407.
- Brindley, B., (2005) "Barriers to women achieving their entrepreneurial potential: Women and risk", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 11 Issue: 2, pp.144-161, <https://doi.org/10.1108/13552550510590554>.
- Brockhaus, R. H., (1980). "Risk-Taking propensity of entrepreneurs", *Academy of Management Journal* 23 (3): 509-520.
- Brush, C. G., (1997). "Women-owned businesses: Obstacles and opportunities", *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 2 (1), 1-24.
- Brush, C. G. ve Cooper, S. Y. (2012). "Female Entrepreneurship and Economic Development: an International Perspective", *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(1-2), 1-6
- Brynin, M. ve Schupp, J. (2000). "Education, employment and gender inequality amongst couples". *European Sociological Review*, 16 (4), 349-365.
- Buttner, E. H. (2001). "Examining female entrepreneurs' management style: An application of a relational frame". *Journal of Business Ethics*, 29 (3), 253-270.
- Buttner, E. H. ve B. Rosen (1988), "Bank loan officers' perceptions of characteristics of men, women and successful entrepreneurs", *Journal of Business Venturing* 3(3), 249-258.
- Buttner, E. H., ve Moore, D. P. (1997). "Women's organizational exodus to entrepreneurship: Self-reported motivations and correlates with success", *Journal of Small Business Management*, 35 (1), 34-46.

- Buttner, E.H. ve D.P. Moore (1997). "Women's Organizational Exodus to Entrepreneurship: Self-Reported Motivations and Correlates with Success", *Journal of Small Business Management*. 35 (1), 34-46.
- Can, Y. ve Karataş, A. (2007). "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği", *Selçuk Üniversitesi Karamana İ.İ.B.F. Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*: ss. 251-261
- Carter S, Bennett, D, (2006). "Gender and entrepreneurship", in *Enterprise and Small Business: Principles, Practice and Policy* Eds S Carter, D Jones-Evans (FT Prentice Hall, Harlow, Essex) ,176-191.
- Carter, N. M., ve Allen, K. R. (1997). "Size-determinants of women-owned businesses: Choice or barriers to resources", *Entrepreneurship and Regional Development*, 9 (3), 211-220.
- Casson, M. ve Wadson, N. (2007). "The discovery of opportunities: Extending the economic theory of the entrepreneur", *Small Business Economics*. 28: 285-300.
- Catley, S. ve Hamilton, R.T.(1998). "Small business development and gender of owner", *Journal of Management Development*, 17(1): 75-82.
- Chaganti, R., ve Parasuraman, S. (1996). "A study of the impact of gender on business performance and management patterns in small businesses". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 21 (2), 73-75.
- Chinomona, E. ve Maziriri, E.T. (2015). "Women in action: Challenges facing women entrepreneurs in the Gauteng province of South Africa", *International Business & Economics Research Journal*, 14 (6), 835-850.
- Cliff, J. E. (1998). "Does one size fit all? Exploring the relationship between attitudes towards growth, gender, and business size", *Journal of Business Venturing*, 13 (6), 523-542.
- Cole, R. A., ve Wolken, J. D. (1995). "Financial services used by small businesses: Evidence from the 1993 National Survey of Small Business Finance". *Federal Reserve Bulletin*, 81 (7), 629-667.
- Coleman, S. (2000). "Access to capital and terms of credit: A comparison of men- and womenowned small businesses". *Journal of Small Business Management*, 38 (3), 37-52.
- Cooper, A. C., ve Artz, K. W. (1995). "Determinants of satisfaction for entrepreneurs", *Journal of Business Venturing*, 10 (6), 439-457.
- Çakıcı, A. (2003), "Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Kurma Öyküsü ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler", 11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon.
- Çelik, C. ve Özdevecioğlu, M., (2001), "Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma", 1. Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir, 487-498.
- Çiçek, D. Zencir, E. ve Kozak, N. (2017). "Women in Turkish Tourism". *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 228-234.

- Deen, A., Harilal, V. ve Achu, F.N. (2016., “Women in tourism: experiences and challenges faced by owners of small accommodation establishments”, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure Special Edition* Vol. 5 (3).
- Della-Giusta M. ve Phillips C. (2006). “Women entrepreneurs in the Gambia: challenges and opportunities”, *Journal of International Development*, 18, 1051–1064.
- DeMartino, R. ve Barbato, R. (2003). “Differences between women and men MBA entrepreneurs: exploring family flexibility and wealth creation as career motivators”, *Journal of Business Venturing*, 18, 815 – 832.
- Doherty, L., Manfredi, S. (2001). “Women's employment in Italian and UK hotels”, *International Journal of Hospitality Management*, Vol 20, pp 61–76.
- Dünya Turizm Örgütü (unwto) (2016). “2016 turizm barometresi”, http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom16_03_may_excerpt.pdf E.T. 15.12.2017
- Ecevit, Y. (1997), *Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım*, 1. Baskı, Uluslararası Çalışma Ofisi (ILO), Ankara.
- El-Sherif Ibrahim, N.S., Pritchard, A. ve Jones, E. (2007), “(Un)veiling women’s employment in the Egyptian travel business”, İçinde Pritchard, A., Morgan, N. Ateljevic, I., Harris, C. (edt.) *Tourism and Gender: Embodiment, Sensuality and Experience*, Wallingford: CABI, 290-301.
- Fasci, M. A., ve Valdez, J. (1998). “A performance contrast of male- and female-owned small accounting practices”, *Journal of Small Business Management*, 36 (3), 1-7.
- Ferguson, L. (2010). “Interrogating ‘gender’ in development policy and practice”. *International Feminist Journal of Politics*, 12, 3-24.
- Fidan, F. ve Nam, D. (2012), “Kırsal Turizmde Yeni Dinamikler: Kadın Girişimciliği-Taraklı Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 51-57.
- Fuller-Love, N. , Midmore, P., Thomas, D. ve Henley, A. (2006). “Entrepreneurship and rural economic development: a scenario analysis approach”, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 12 Issue: 5, pp.289-305, <https://doi.org/10.1108/13552550610687655>.
- Gartner, W. B., B. J. Bird, ve J. Starr. (1992). “Acting as if: Differentiating Entrepreneurial from Organizational Behavior”. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 16 (3): 13-32.
- Gibson, C.E. (2001). *Experimental learning: experience as the source learning and development*. Upper Saddle Point: Prentice-Hall.
- Goffee, R., ve Scase, R. (1985). *Women in charge: The experiences of female entrepreneurs*. London: George Allen and Unwin.
- Gökakın, Z.Ö. (2000), “Doksanlı Yılların Yeni Kahramanları: Türkiye’de Girişimci Kadın Profili”, 8. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Nevşehir, 109- 123.

- Göküş, M., Özemiray, M., S. ve Göksel, S., Z. (2013). “Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Rolü”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29, 87-98.
- Gökay, Ç. (2008). Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, (Basılmamış Uzmanlık Tezi), Ankara.
- Greene, P. G., Brush, C. G., Hart, M.M., ve Saporito, P. (2001). “Patterns of venture capital funding: Is gender a factor?”, *Venture Capital: An International Journal of Entrepreneurial Finance*, 3 (1), 63-83.
- Gretzel, U. ve Bowser, G. (2013). “Real stories about real women: Communicating role models for female tourism students”, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, (13), 170-183.
- Greve, A. ve Salaff, J. W. (2003). “Social Networks and Entrepreneurship“, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28 (1), 1-22.
- Gundry, L.K., ve Welsch, H.P. (2001). “The ambitious entrepreneur: High growth strategies of women-owned enterprises”. *Journal of Business Venturing*, 16 (5), 453-470.
- Gül Sallan, S ve Altındal, Y. (2016), “Türkiye’de Kadın Girişimciliği Serüveni: Başarı Mümkün Mü ?”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4), 1361-1377.
- Güldal D., (2006), Kadın Yöneticileri Motive ve Demotive Eden Faktörlerin Tespitine Yönelik Bir Araştırma, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Güney, S. (2006). “Kadın Girişimciliğine Genel Bir Bakış”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*.
- Haynes, P. J., ve Helms, M. M. (2000). “When bank loans launch new ventures: A profile of the growing female entrepreneur segment”. *Bank Marketing*, 32 (5), 28-36.
- Heidrick, T. ve Johnson, S. (2002). “Financing SMEs in Canada: barriers faced by women, youth, Aboriginal and minority entrepreneurs in accessing capital. Phase 2: gap analysis and recommendations for further research”, *Financing Data Initiative, Industry Canada*, March 2002.
- Heilman, E.M. ve Chen, J.J. (2003). “Entrepreneurship as a solution: the allure of self-employment for women and minorities”, *Human Resource Management Review* 13, 347 – 364.
- Hisrich, R. D., ve O’Brien, M. (1981). *The woman entrepreneur from a business and sociological perspective*. Edt. K.H. Vesper (içinde), *Frontiers of entrepreneurial research*, Boston, MA: Babson College.
- Hisrich, R., ve Brush, C. (1986). *The woman entrepreneur: Starting, financing and managing a successful new business*. Toronto, Canada: Lexington Books, D. C. Heath and Company.

- Hisrich, R., ve Fulop, G. (1994). "The role of women entrepreneurs in Hungary's transition economy". *International Studies of Management & Organization*, 24(4), 100-118.
- ILO (2012), *Global Employment Trends for Women 2012* Geneva: International Labour Office.
- Inman, K. (2000). "Women's resources in business start-up, a study of black and white women entrepreneurs". New York: Garland Publishing.
- Izyumov, A., ve Razumnova, I. (2000). "Women entrepreneurs in Russia: Learning to survive the market". *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 5(1), 1-19.
- İnciroğlu, L. (2010), "Kadınlarnn İstihdama Katılımı ve Yaşanan Sorunlar", <http://www.toprakisveren.org.tr/2010-85-lutfiinciroglu.pdf>, E.T.: 15.12.2017.
- Jamali, D. (2009). "Constraints and opportunities facing women entrepreneurs in developing countries". *Gender in Management: An International Journal*, 24 (4), 232-251.
- Jennings, J. E., ve Brush, C. G. (2013). "Research on women entrepreneurs: challenges to (and from) the broader entrepreneurship literature?" *The Academy of Management Annals*, 7(1), 663-715.
- Kantar, M. (1999), "Girişimcilik ve Kırsal Kadınlar", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 1999-4: 29-42.
- Kempadoo, K., (2001). "Women of Color and the Global Sex Trade: Transnational Feminist Perspectives", *Meridians* 1 (2): 28-51.
- Keskin, S. (2014). "Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9, 1,s.77, s.81.
- Koutsou, S., Notta, O., Samathrakıs, V. ve Partalıdou, M. (2009). "Women's entrepreneurship and rural tourism in Greece: Private enterprises and cooperatives", *South European Society and Politics*, 14, 191-209.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köse, Z. (2014). *Turizmde Kadın İstihdamı ve Kadın Girişimciliği: Beypazarı Örneği*, Basılmamış Yüksek lisans tezi, Antropoloji Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Lashgarara, F., Nshim, R., ve Najafabadi, M., O., (2011). "Influencing Factors on Entrepreneurial Skills of Rural Women in Ilam City, Iran", *African Journal of Business Management*, 5(14): s. 5536-5540.
- Le Mare, A. (2012). "Show the world to women and they can do it': Southern fair trade enterprises as agents of empowerment". *Gender & Development*, 20, 95-109.
- Lee-Gosselin, H., ve Grisé, J. (1990). "Are women owner-managers challenging our definitions of entrepreneurship? An in-depth survey". *Journal of Business Ethics*, 9(4), 423-433.

- Lerner M, Brush, B., ve Hisricht, R. (1997). "Israeli Woman Entrepreneurs : An Examination of Factors Effecting Perfomance", *Journal of Business Venturing* ,12, 315-339.
- Loscocco, K. A., Robinson, J., Hall, R.H., ve Allen, J.K. (1991). "Gender and small business success: An inquiry into women's relative disadvantage". *Social Forces*, 70 (1), 65-85.
- Mahmood, S. (2011). "Microfinance and women entrepreneurs in Pakistan", *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 3, 265-274.
- Mankelow G., Merriless, B. (2001), "Towards a Model of Entrepreneurial Marketing for Rural Women: A case study Approach", *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 6(3), 221-235.
- Masters, R., ve Meier, R. (1988). "Sex differences and risk-taking propensity of entrepreneurs". *Journal of Small Business Management*, 26 (1), 31-35.
- Mattis, M.C. (2004) "Women entrepreneurs: out from under the glass ceiling", *Women in Management Review*, Vol. 19 Issue: 3, pp.154-163, <https://doi.org/10.1108/09649420410529861>.
- McElwee, G. ve Al-Riyami, R. (2003). "Women entrepreneurs In Oman: Some barriers to success". *Career Development International*, 8 (7), 339-346.
- Meera, S. (2014). "Challenges of women entrepreneurs: With specific reference to tourism industry". *International Journal* (Toronto, Ont.), 1(1). www.tmintjournal.org
- Mooney, L. (2014). "Women entrepreneurs: Turn your difference into an advantage" <https://www.gsb.stanford.edu/insights/women-entrepreneurs-turn-your-difference-advantage> E.T. 15.12.2017.
- Narin, M., A. Marşap ve M.A. Gürol (2006), "Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8 (1), 65-78.
- Naser, K., Mohammed, W.R. ve Nuseibeh, R. (2009). "Factors that affect women entrepreneurs: evidences from an emerging economy", *International Journal of Organizational Analysis*, 17 (3), 225-247.
- Nayır D. Z. (2008), "İşi ve Ailesi Arasındaki Kadın: Tekstil ve Bilgi İşlem Girişimcilerinin Rol Çatışmasına Getirdikleri Çözüm Stratejileri", *Ege Akademik Bakış*, 8 (2), 631-650.
- Ng, C. W., ve Ray P. (2003), "Women and men in hotel management in Hong Kong: perceptions of gender and career development issues", *International Journal of Hospitality Management*, 22, 1 (2003): 85-102.
- Nieman, G., Visser, T., ve van Wyk. R. (2008). "Constraints facing tourism entrepreneurs in South Africa: a study in the Gauteng and Mpumalanga provinces", *South Africa. Development Southern Africa*, 25 (3), 283-296.

- Nxopo, Z. ve Iwu, C.G. (2015). "The unique obstacles of female entrepreneurship in the tourism industry in Western Cape", South Africa. *Commonwealth Youth and Development*, 13 (2), 55-71.
- O'Neill RC ve Viljoen, L. (2001). "Support for female entrepreneurs in South Africa: Improvement or decline?", *Journal of Family Ecology and Consumer Sciences*, Vol 29, ISSN 0378-5254, s.,37-44.
- OECD (2013). OECD Report to G7 Leaders on Women and Entrepreneurship, <https://www.oecd.org/gender/OECD-Report%20to-G7-Leaders-on-Women-and-Entrepreneurship.pdf> E.T. 15.12.2017.
- Oyuryüz, Z. ve Gürel, A. (2015). "Girişimci Kadınlar ve İş-Yaşam Dengesinin Sağlanmasında Engel ve Fırsatların Analizi", *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*, 2, 47-54.
- Örücü, E., R. Kılıç ve T. Kılıç (2007). "Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği", *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (2), 117-135.
- Özdemir, A., A. (2010). "Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir'de Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış*, 10 (1), 117-13.
- Özdevecioğlu, M. ve A. Aktaş (2007). "Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü", *E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi*, 28, 1-20.
- Pardo-Del-Val, M. ve Ribeiro-Soriano, D. (2007). "Political support for women entrepreneurs: The EQUAL Community Initiative in Spain and Portugal", *Equal Opportunities International*, 26, .761 - 777.
- Petridou, E. ve Glavelı, N. (2008). "Rural Women Entrepreneurship Within Co-Operatives: Training support". *Gender in Management: An International Journal*, 23, 262-277.
- Phillips, M., Moos, M. ve Niemand, G. (2014) "The impact of government support initiatives on the growth of female businesses in Tshwane South Africa". *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5 (15), 85-92.
- Phillips, M., Moos, M. ve Niemand, G. (2014). "The impact of government support initiatives on the growth of female businesses in Tshwane South Africa", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5 (15), 85-92.
- Read, L. H. (1994). "Raising finance from banks: A comparative study of the experiences of male and female business owners" (Edt.). C. Churchill, E. Gatewood, F. Hoy, R. H. Keeley, & W. E. Wetzel, Jr. (İçinde), *Frontiers of entrepreneurship research* (pp. 361-372). Boston, MA: Babson College.
- Roehl, W.S. ve Swerdlow, S. (1999). "Training and its impact on organizational commitment among lodging employees", *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 23(2), 176-194.

- Rogerson, C.M. (2005). "Unpacking tourism SMME's in South Africa: Structure, support needs and policy response". *Development Southern Africa*, 22 (5), 623-642.
- Roomi, M. A. ve Parrott, G. (2008). "Barriers to development and progression of women entrepreneurs in Pakistan". *Journal of Entrepreneurship*, 17 (1), 59-72.
- Runyan R., Droge C. ve Swinney J., (2008). "Entrepreneurial Orientation versus Small Business Orientation: What Are Their Relationships to Firm Performance?", *Journal of Small Business Management*, 46(4), . 567-588.
- Scherr, F. C., Sugrue, T. F. ve Ward, J. B. (1993). "Financing the small firm start-up: Determinants of debt use", *Journal of Small Business Finance*, 3 (1), 17-36.
- Schwartz, E. (1976). "Entrepreneurship: A new female frontier". *Journal of Contemporary Business*, 5(1), 47-76.
- Scott, C. E. (1986). "Why more women are becoming entrepreneurs", *Journal of Small Business Management*, 24 (4), 37-44.
- Sexton, D. L., ve Kent, C. A. (1981). "Female executives and entrepreneurs: A preliminary comparison", (Edt.) In K. H. Vesper, *Frontiers of entrepreneurship research*. Boston, MA: Babson College.
- Shelton, L., M. (2006). "Female Entrepreneurs, Work-Family Conflict, and Venture Performance: New Insights into the Work-Family Interface" *Journal of Small Business Management* , 44(2), 2006 s., 285-297.
- Smith-Hunter, A. (2003). *Diversity and entrepreneurship*, New York: University Press of America.
- Soysal, A. (2010). "Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Soysal, A. (2013). "Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği: Türkiye İçin Durum Değerlendirmesi", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİbf Dergisi*, 8 (1), 163-189.
- Sönmezoğlu, U. (2017). Kadın Girişimciliğinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10 Sayı: 52, 10: 52, 1168-1175.
- Sparrowe, R.T., ve Iverson, K.M. (1999). Cracks in the glass ceiling? An empirical study of gender differences in income in the hospitality industry, *Journal of Hospitality and Tourism Research*, Vol 23, No 1, 4-20.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedurs and Techniques*. California: Sage Publications..
- Strier, R. ve Abdeen, Z. (2009). "Women's experiences of micro-enterprise: contexts and meanings", *Sex Roles*, 61, 566-579.
- Tajeddini, K. A. Vanessa, R. B. ve Mela, D. (2017). "Female Tourism Entrepreneurs in Bali, Indonesia", *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 52-58

- Tambunan, T., (2008). “Women Entrepreneurship Development in Asian Developing Economies” , Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 9-11 Ekim İkinci Uluslararası Ekonomi Kongresi Kitabı, Bişkek.
- Toksöz, G. (2007), “İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler”, Çalışma ve Toplum, 4.
- Tunçsiper, B., Karaköy, Ç., Kafa, N., (2008). “Kadın Girişimciliği”, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İkinci Uluslararası Ekonomi Kongresi Kitabı, Bişkek, Ekim 9-11.
- Tükeltürk, Ş. A. ve Perçin, N. Ş., (2008). “Turizm Sektöründe Kadın Çalışanların Karşılaştıkları Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu: Cam Tavanı Kırmaya Yönelik Stratejiler”, Yönetim Bilimleri Dergisi, 6(2), 113-128.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017), İşgücü İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27699>.
- Ufuk, H. ve Özgen, Ö. (2001), “The Profile of Women Entrepreneurs: A Sample From Turkey”, International Journal of Consumer Studies, Cilt:25, Sayı:4, ss.299-308.
- Walker, E. A., Webster, B.J. (2007) "Gender, age and self-employment: some things change, some stay the same", Women in Management Review, Vol. 22 Issue: 2, pp.122-135, <https://doi.org/10.1108/09649420710732088>.
- Watson, J., ve Newby, R. (2005). Biological sex, stereotypical sex-roles, and SME owner characteristics. International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research, 11(2), 129–143.
- Winn, J. (2005). Women Entrepreneurs: Can We Remove the Barriers?, International Entrepreneurship and Management Journal 1, 381–397.
- Yaday, V. ve Unni, J. (2016). “Women entrepreneurship: Research review and future directions”, Journal of Global Entrepreneurship Research, (6):12, 1-18 DOI 10.1186/s40497-016-0055-x.
- Yavuz S. ve Aslan I., (2012). “Türkiye’de 2008 küresel finansal krizi: krizin Erzincan iline etkileri ve beklentiler”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, c. 13 (1).
- Yetim, N. (2008), “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, eab.ege.edu.tr/pdf/2_2/C2-S2-%20M8.pdf , E.T.15.12.2017
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. ve Özdemir, B. (2017), “Turizm Destinasyonlarında Restoran Biçimleşmeleri: Kapadokya Bölgesi Üzerine Nitel Bir Araştırma”, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 28 (1, Bahar: 81 – 95.
- Zapalska, A.M. ve Brozik, D. (2014).” Female entrepreneurial businesses in tourism and hospitality industry in Poland”, Problems and Perspectives in Management, 12 (2), 7-14.

Women Entrepreneurs and Tourism: An Investigation on the Current Situation and Problems in Sinop Province

Gül ERKOL BAYRAM

Sinop University
School of Tourism and Hotel Management
Sinop, Turkey
orcid.org/0000-0001-9764-2883
gulerkol@windowslive.com

Extensive Summary

Introduction

It is seen that there are different contributions towards women entrepreneurship in many parts of the World and Turkey. Increasing public support, especially since the 1990s, to increase women's employment has been increased by micro-credit support belongs to women entrepreneurs on November 25, 2015. Especially considering that women's entrepreneurship in Turkey's development and balanced development in the key will play a role in the political arena and spoken frequently each term in Turkey has become a much debated. Encouraging and supporting entrepreneurship since the 1980s are among the main concerns of the countries. In particular, a new model of women's entrepreneurship and different methods have been tried in order to prevent the female population from being idle in business life, and voluntary NGOs and associations and unions to support women have been accelerated. In addition, incentive policies created by international institutions such as the European Union, the World Bank, and the United Nations Development Program are also an important step for women's entrepreneurship.

Due to the structure of the tourism industry, it is a very convenient area for women. Women are the director of the tourism sector as employer and employee. (Tajeddini et al., 2017: 56). Countries that think that qualified personnel, which is a subject that has been debated for many years in the tourism industry with being possible through education is showing an increase. This development made it possible for women to take part in the upper echelons. The entrepreneurial activities have increased considerably and the entrepreneurship activities that women have undertaken by preparing handicrafts or local products in their homes before have been carried out professionally with the support of the state (Çiçek et al., 2017). In this respect, in the tourism industry; it should be taken into account that women entrepreneurs can contribute to economic growth, empowerment and a permanent production and marketing philosophy, and women's tourism activities should be supported by state support and private sector activities.

Method

The qualitative research approach was utilized in the research. It is possible to refer to the research design as a one-way case study. Literature and observations were made in addition to the interview technique of the qualitative method used in the research. Content analysis was also used as the data analysis method. The research method consists of two elements. The first element is; Examine the current situation and

researches on women's entrepreneurship in national and international field tourism, the second is collecting and analyzing data. It was discussed with women managers and owners of boutique businesses offering restaurants, souvenirs and local products in Sinop.

Findings

According to results; 4 of the participants are primary school graduates; 2 in high school; 4 is a university graduate. There is no participant in tourism education. All of the interviewed businesses are established by women; Sometimes the business owners are not available, so another women employee answers questions. 9 of the participants participating in the survey were business owners; 1 is the business executive. 4 of the participants are 41-50 ages ; 3 of the participants are 51 ages; 3 are 31-40 ages; 1 is in the age range of 20-30 years. When the status of residence in Sinop province is examined; the number of participants living in Sinop since birth 5 persons; Number of participants residing in Sinop between 0-5 years is 1 person; Number of participants residing in Sinop between 6-10 years is 2 people; Number of participants residing in Sinop during the period of 11-20 years is 2 people; The number of participants who reside in Sinop over 20 years is 1 person. When the working period of the participants is examined; Number of participants with 0-5 years working time is 1 person; The number of participants with 6-10 years working time is 5; 3 people with a working period are 11-20 years; It is 1 person who has 20 years and over working time.

When examining the reasons leading to the study of women entrepreneurs; It is identified that women wants to take part in jobs by material reasons, desire to take part in working life, demands to take part in social life with different activities apart from a single responsibility. When women entrepreneurs are asked whether they have benefited from the support; they did not benefit much, they started entrepreneurship activities on their own initiative. When the statements of female entrepreneurs are examined according to support of family and public; it is seen that they do not have sufficient knowledge about public support.

There are three questions about role conflict title. The first question is who is the head of household? ; A large part of the participants gave the answer as women to the question. Another question with the role conflict heading of participants is; Do you rank your responsibilities according to priority order? This question stated that responsibility for home and family close to all of the participants had come before the work. Another question is who is responsible for carrying out your housework? Mostly participants gave the answers that they were responsible for all housework. There are two questions directed at women entrepreneurs under the heading of time constraints. The question is "do your work affect for taking care of your children and?" While expressing that a large part of the participants did not affect; a small part affected partly. Another question is "Do you see yourself as a good mother and wife?" All of the participants stated that they were a good mother. Under the heading of role discrimination;" how does your family look at work?" were answered positively by most participants. A large proportion of participants expressed their families' positive attitude towards their work. Part of the participants stated that they are approaching negatively.

Three questions were addressed under the heading Business and Environmental Conditions "Does your job offer you uplift opportunities?". They stated that some of the

participants, in part, had the opportunity to rise, and this increase could be defined as an increase in the level of income. Part of the participants stated that a situation like rising would not be possible in the individual working area. The question is “Do you have social security? Why is social security important to you” While expressing that the participants had social security; one participant stated that he did not need it because of the social security of his partner. When is it asked to participants "how do you use the income you earned? some gave answers for their family and children and themselves; some gave the answer for work.

Women entrepreneurs are asked to “Tourism sector is suitable for female entrepreneurs? What are the advantages and disadvantages?”. it is stated All of them were a suitable sector; they also expressed that there were some problems arising from perception and roles. Another question is “Are participants a suitable place for Sinop women entrepreneurs? What are the negative aspects?” they mentioned that it is a suitable place for all, but also mentioned the existence of some troubles.

Conclusions and Suggestions

Within the scope of the research, it has been determined that most of the women entrepreneurs are over 40 years old. Also, when associated with the working period, the experience period is about 6 years and over; This situation expresses that female entrepreneurs can become professional in terms of experience and age. When the education levels are examined; a balanced distribution of different levels of education can be showed that the level of education in entrepreneurial activities is not very effective.

While it was seen that women were supported by family and relatives of some of them in their work; some of them were also strongly opposed. The main cause of this problem is the positioning of women's perception of traditional beliefs and values in society. Women were asked seven questions under the title of role conflict, time limit, role discrimination. When the findings are examined; women see the head of the house as their own. Others think that men and women should be balanced in this regard. The basic belief in this matter is the woman who makes the final decision about the house with different responsibilities and roles she undertakes. It is a moral obligation for the house and his family to come first in his responsibilities.

Women have expressed their first responsibility as housework. They think that women should spend most of their time with their family. In addition, women entrepreneurs see themselves as a very good mother and wife; their difficult working conditions and their exhausting working environment is the reasons for this. Participants 'views of their families' work are generally indicative. This implies that the barrier to perception and traditional beliefs, one of the biggest obstacles in front of women's entrepreneurship can be stated to decrease largely.

When the answers to the working conditions of women are examined; Although entrepreneurs have positive opinions on the possibilities of promotion; some of them stated that they did not allow the area they were working to rise. Participants think that the tourism sector is a favorable sector for women. However, the support and contributions of municipalities and governors in this issue are not a sufficient level and the public's awareness of this issue is among the recommendations of women entrepreneur.